

[Undervisningsministeren.]

eller nævn, eller hvad vi skal kalde det. Jeg skal gerne tage den debat op, men jeg finder ikke, at debatten skal tages op i forbindelse med dette lovforslag, som ikke omhandler den sag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til undervisningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om boligbyggeri.

(Lovforslag nr. 11. Fremsat 24/1 75).

Formanden:

Sammen med denne sag foretages den næste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter.

(Lovforslag nr. 12. Fremsat 24/1 75).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Formanden:

Jeg skal fastsætte en taletid på indtil 10 minutter, og hvor der er flere ordførere fra samme parti, bedes de selv dele taletiden.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Som indledning til debatten om de 4 boliglovforslag vil jeg gerne gentage statsministerens udtalelse i regeringens tiltrædelseserklæring om, at regeringen vedkender sig den boligpolitiske aftale af 11. juni 1974 mellem

6 af folketingets partier og vil søge den heraf følgende lovgivning gennemført. Regeringen ønsker derfor, at de 4 lovforslag, der er fremsat af den tidligere regering, oprettholdes. Den udformning, forslagene har givet de boligpolitiske aftaler, er i overensstemmelse med aftalerne, men det betyder ikke, at regeringen ikke på visse punkter kunne ønske forslagene ændret.

Jeg skal nævne nogle af disse punkter.

Forslaget til lov om boligbyggeri indeholder forslag til nye regler om støtte til byggeri for uddannelsessøgende og om støtte til sociale institutioner. Ændringerne af den hidtidige lovgivnings regler på dette område er ikke omfattet af de boligpolitiske aftaler. Bestemmelserne om nye regler for finansieringen af boliger for unge under uddannelse, de såkaldte kollegiebestemmelser, sigter på i videst muligt omfang at indpasse boliger for unge i det almennyttige boligbyggeri.

Som led heri er finansieringsformen, støttereglerne og administrationen af boliger i det væsentlige foreslået tilrettelagt efter lignende retningslinjer som finansieringen af almennyttigt boligbyggeri.

Jeg er ikke uenig i, at boliger for unge under uddannelse i videst muligt omfang bør indpasses i det almindelige boligbyggeri, og at det derfor også vil være naturligt, at principperne for støtte til dette byggeri bliver nogenlunde de samme som dem, der skal gælde for det almennyttige byggeri.

Jeg stiller mig derfor tvivlende over for, om den foreslåede støtte er tilstrækkelig til at sikre rimelige boliger for de uddannelsessøgende, og jeg vil derfor gerne i boligudvalget, hvortil jeg går ud fra at lovforslagene bliver henvist, have lejlighed til at drøfte dette spørgsmål, inden der tages endelig stilling til forslaget på dette punkt.

Der er andre problemer i kollegiesektoren, som skal løses, ikke mindst de vanskeligheder, der er opstået i de senest opførte kollegier.

I lovforslagets kapitel X er foreslået ændrede regler om støtte til institutionsbyggeri

[Boligministeren.]

m. v. På baggrund af udviklingen på dette område, herunder loven om social bistand, er det foreslået overladt til kommunerne fremtidig at sikre finansieringen af sociale institutioner og boliger, som det er en kommunal opgave at tilvejebringe. Spørgsmålet er her, om de fornødne institutioner vil blive tilvejebragt, hvis vi følger forslaget, og jeg vil derfor også gerne have lejlighed til at overveje lovforslagets bestemmelser på dette punkt.

Da forligspartierne før valget stilede imod en hurtig gennemførelse af boliglovene, gav den tidligere boligminister de 6 forligspartier tilsagn om at ville lade de to kapitler om kollegie- og institutionsbyggeri udgå, således at de gældende regler på dette område foreløbig blev opretholdt. Boligudvalget skulle så fortsætte sine overvejelser om boliger for unge under uddannelse og om sociale og kulturelle institutioner på grundlag af lovforslagets regler.

Hvis lovforslagene i øvrigt kan få en hurtig gang i folketinget, er det et spørgsmål, om ikke vi bør følge denne fremgangsmåde, selv om tidsterminerne med hensyn til lovforslagene gennemførelse er blevet forrykket som følge af udskrivelsen af valg.

Efter ikrafttrædelsesbestemmelserne i lovforslaget skal de træde i kraft den 1. april 1975. Det tvivler jeg på kan nås. Forslagene rummer jo bl. a. mulighed for gennemførelse af lejeforhøjelser i såvel den private som den almennyttige boligmasse, og her er det min opfattelse, at det vil være rimeligt, at lejerne kan få et varsel på 3 måneder. Hertil kommer, at de private og almennyttige ejendomsadministratorer, der skal udarbejde driftsbudgetter og give varsel om lejeforhøjelser, må have en rimelig tid hertil.

Det er også vigtigt, at kommunerne får tilstrækkelig tid til at overveje, om boligreguleringslovene skal gælde i kommuner eller ikke, ligesom reglerne om lejeforhøjelser jo forudsætter, at lejelovens beboerdemokrati kan komme i gang og virke i forbindelse med ejendomsbudgetterne. Jeg vil derfor gerne under lovforslagene behandling i boligudvalget have lejlighed til at drøfte ikrafttrædelsesbestemmelserne.

Som det var fremme også under debatten om regeringens tiltrædelseserklæring i fredags, indeholder boligforliget en aftale om,

at der skal søges opført 40.000 lejligheder om året. Jeg har forstået, at alle forligspartierne ønsker at medvirke til, at denne mål-sætning kan opfyldes, og jeg har i dag fremsat lovforslag med sigte på at støtte nybyggeriet, for at vi kan opfylde dette mål, og har i fremsættelsestalen og i bemærkningerne til lovforslaget nærmere redegjort for baggrunden for dette forslag.

Som statsministeren udtalte under debatten i fredags, er det afgørende at få gennemført foranstaltninger, der kan vende udviklingen i nybyggeriet. Jeg er derfor parat til at drøfte andre forslag, der måtte være egnede hertil. Gennemførelsen af forslaget om støtte til nybyggeriet, som vi skal drøfte på torsdag, mener jeg derfor ikke skal kædes sammen med gennemførelsen af de lovforslag, der her er til drøftelse.

Hvad angår lejelovgivning, har forligspartierne aftalt, at der i forslaget til ændringer i boligreguleringsloven indsættes en bestemmelse om straf for overpriser på anpartslejligheder. I bemærkningerne hertil udtales det bl. a., at der ikke ved forslaget er taget stilling til, om salg af en andel af en ejendom, som ikke kan opdeles i ejerlejligheder, kombineret med brugsret til en lejlighed i ejendommen, er en omgåelse af reglerne om opdeling i ejerlejligheder. En sag herom verserer for østre landsret.

Det er for mig et spørgsmål, om ikke folketinget i forbindelse med behandlingen af boligreguleringsloven må tage stilling til, om det bør være lovligt at sælge anpartslejligheder i ejendomme, som ikke kan opdeles i ejerlejligheder.

I det hele taget er der flere uafklarede problemer i forbindelse med boligfællesskaber. Jeg tænker her bl. a. på andelshavernes skatteforhold, som skatteministeren har taget op til overvejelse. Måske burde vi overveje i denne sammenhæng en selvstændig lovgivning om boligfællesskaber.

Vedrørende lovforslaget om ændring af lejeloven har kristeligt folkeparti den 20. februar fremsat et forslag om ændringer, der skal give lejerne ret til at holde mindre husdyr. Forslaget må ses på baggrund af den debat i offentligheden, som gang på gang dukker op om dette spørgsmål.

Jeg er tilhænger af, at lejerne i de enkelte ejendomme selv skal kunne bestemme, om der skal være ret til husdyrhold i ejendom-

[Boligministeren.]

men. Der står i dag intet i lejeloven om husdyrhold. Det sædvanlige er, at der i kontrakterne — og det gælder også de standardkontrakter, der i øjeblikket er autoriseret — er optaget en bestemmelse om, at husdyr kun må holdes med udlejerens skriftlige tilladelse.

Når der efter gennemførelsen af den nye lejelovgivning skal udarbejdes ny kontraktformular, er jeg indstillet på, at kontraktreglerne skal være, at det til enhver tid i husordenen fastsættes, om der må holdes husdyr eller ej.

Der er i dag beboerstyre i de almennyttige boligselskaber, og ved lovændringerne får også beboerne i de større private udlejningsejendomme mulighed for beboerdemokrati, herunder adgang til at fastsætte husordensreglerne, og herved kan beboerne selv sikre sig rimelige muligheder for benyttelse, herunder med hensyn til husdyrhold, som må ske uden gene for de øvrige beboere. Det er for mig et spørgsmål, om der på denne baggrund er behov for at lovgive om husdyrforhold, men jeg er selvsagt villig til at drøfte dette med boligudvalget.

Må jeg slutte med at understrege, at det har været en væsentlig forudsætning for de boligpolitiske aftaler, at beskæftigelsen inden for byggesektoren fremmes. Dette gælder ikke blot nybyggeriet, men også reglerne for den ældre boligmasse. Det er også af denne grund vigtigt at få lovgivningen gennemført så hurtigt, som det er muligt. Jo hurtigere beboerdemokratiet kan komme til at virke, jo hurtigere vil påtrængende opretnings- og istandsættelsesarbejder i den ældre boligmasse kunne komme i gang.

Jeg er indstillet på at medvirke til, at behandlingen og gennemførelsen af lovforslagene kan ske så hurtigt, som det er muligt.

Knud Damgaard (S):

Der blev taget hul på boligdebatten allerede under forhandlingerne om statsministerens redegørelse. Det var naturligt, fordi bekæmpelse af arbejdsløsheden var debattens kernepunkt, og fordi byggeriet spiller en vigtig rolle for beskæftigelsen.

Trods kritiske bemærkninger til nogle af regeringens forslag er det min opfattelse, at boligforligets partier nu er indstillet på at få

arbejdet gjort færdigt. Boligudvalgets forudgående arbejde har været grundigt, og grundigheden har været dygtigt administreret af den tidligere formand, hr. Christopheren.

Skønt det med rette eller med urette siges, at den tidligere regering førte venstrepolitik, skal det siges i en god stund, at boligministeren i den tidligere regering viste en klart udtrykt vilje til at nå et resultat, man kunne samles om. Der må derfor være gode muligheder for at få sagen færdig hurtigt. Det er tiltrængt. Hidtil fastsatte datoer har ikke kunnet holdes, og nu må vi i hvert fald fastsætte nogle nye, som kan holde. De, der skal opkræve de nye huslejer, som er en del af finansieringen, må i hvert fald have en passende tid til at køre de nye satser ind, og der kan næppe heller være områder tilbage, som kræver dybtgående studier.

Dog må jeg erkende, at de spørgsmål, der blev bragt op til kritisk vurdering forleden, er vigtige og rummer afgørende principper for socialdemokratiet. Der er derudover nogle forhold, som må afklares omkring parcelhusafsnittet i aftalerne, og endelig afklaring af aftalernes talmæssige målsætning. Vi mener ikke, at der er basis for den usikkerhed, der kom til udtryk ved bemærkninger som „det er jo et tal, vi skal stræbe efter at nå frem til“, eller „det er, hvad vi håber på at nå frem til“.

Ved den seneste afpudsning, som fandt sted hos den tidligere boligminister, blev det slået fast, at det er vigtigt at sikre, at målsætningen i aftalen om et årligt boligbyggeri på 40.000 lejligheder, heraf 8.000 lejligheder i almennyttigt byggeri, bliver opfyldt, og også fastslået, at der i betænkningen skal siges, at partierne har vilje til at gennemføre denne målsætning. Der er nu ikke så meget ved god vilje, hvis den er uden indhold. Vi må med den lave igangsætning af byggeri, som prægede 1974, erkende, at skal der overhovedet være mening i at sige, at man fastholder målsætningen, så må man med økonomiske midler stimulere til øget byggeri. Nogle beregninger synes at vise — og jeg understreger: synes at vise — at man på grund af omkostningsstigningerne ikke kan være sikker på at nå de 8.000 almennyttige boliger på det aftalte finansieringsgrundlag. Det er derfor vigtigt at få undersøgt, om man ved valg af den rette økonomiske sti-

[Knuud Damgaard.]

mulans i givet fald — og med understregning af givet fald — kan udligne dette forhold. I den overvejelse må man også tage hensyn til, at beslutningen om at lade den gamle boligmasse indgå med 8 pct. til finansiering af nybyggeriet skete på baggrund af en vurdering, som sagde, at lejerne ville få rigelig dækning for denne stigning gennem den almindelige indkomstudvikling. Forleden gentog imidlertid statsministeren, at der vil være meget snævre rammer for indkomstudviklingen. Skal vi derfor til at ændre ved finansieringsgrundlaget, må vi nok se i øjnene, at det kan blive noget besværligt og i hvert fald i strid med denne vurdering at påligne lejersiden en større andel end den allerede fastlagte.

Landsbyggefonden kommer på det berammede finansieringsgrundlag ud for en meget alvorlig belastning af sin økonomi, så alvorlig, at det på afgørende vis vil påvirke selskabernes muligheder for at foretage ønskelige investeringer i vedligeholdelse, forbedringer og en udbygget isolering. Jeg skal i den forbindelse tillade mig at spørge ministeren, om der i de overvejelser, der gøres om en bedre beskæftigelse, indgår tanker om at sætte midler af netop til forbedringer og bedre isolering, penge, som også i en sådan situation vil komme Landsbyggefonden til gode.

Jeg skal ikke gå ind på tekniske enkeltheder, men blot udtrykke min tilfredshed med, at der nu fastslås en forpligtelse for hovedstadsrådet til at være med til at finansiere det almennyttige byggeri i hovedstadsområdet. Den afgørelse har stor betydning for de udviklingskommuner i området, som har den overvejende del af byrden ved boligbyggeriet.

Mange er af den opfattelse, at det er forkert at stimulere byggeriet, når der står så mange parcelhuse og lejligheder tomme. Det er klart, at det er et problem, men det er en kortsigtet betragtning, hvis man lader det forhold stoppe nybyggeriet. Hver eneste søndag strømmer masser af mennesker ud for at se på de huse, der er averteret til salg. Lad så være, at der i den branche er flere osere, end der er i andre brancher. Det afgørende er, at årsagen til det manglende salg skal søges i de for høje priser på de årganges byggeri, som er i udbud, samt i, at køberne

er ængstelige ved at binde sig til øgede boligudgifter på grund af den beskæftigelsesmæssige situation.

Det samme gælder for så vidt vanskeligheden ved udlejningen i etagebyggeriet. Det er særlig Brøndby Strand, der volder problemer, og her gælder, at der ud over det pris-mæssige besvær fortsat er usikkerhed om den rekreative udvikling, som Køgebugtloven forudsætter, men som det hidtil er lykkedes for staten at snige sig uden om at give de nødvendige bevillinger til. Det vil vi dog få lejlighed til at snakke om forhåbentlig inden længe, når vi skal behandle forslaget om Køgebugtlovens ophævelse.

De tomme lejligheders problem er altså både prisbettinget og udtryk for usikkerhed omkring beskæftigelsen, og desuden skal man nok i fremtiden til at se på etagebyggeriets praktiske former. Et første og vigtigt skridt er dog selvsagt at få flere i arbejde, som får lyst og råd til at bo nyt og bedre, eller for de unges vedkommende råd til at stifte hjem.

Hr. Gert Petersen udtalte sig forleden meget stærkt imod boligforliget og fandt, at socialdemokratiet skulle vikle sig ud af det. Det er klart, at vi socialdemokrater i denne situation med stor interesse lytter til det, man siger fra socialistisk folkepartis side. SF var jo det parti til venstre for socialdemokratiet, som har foretaget en realistisk vurdering af regeringens muligheder ved at understrege, at man accepterer, at det er nødvendigt at samarbejde med partier til højre i salen. Det er derfor vanskeligt for mig at få øje på realismen i hr. Gert Petersens standpunkt til boligaftalen. Det er da i hvert fald nødvendigt at gøre op, hvilke alternative muligheder der foreligger, og se på, om de bedre tjener de interesser, som vi har fælles med SF på nogle boligområder.

Naturligvis har vi ikke fået alt det, vi gerne ville have, det er simpelt hen umuligt med en flerpartiaftale, men jeg kan dog ikke tilbageholde tilfredsheden med, at en repræsentant for boligselskaberne blankt erkendte, at det nye finansieringsgrundlag vil medføre en nedgang i prisen på en almindelig lejlighed i nybyggeriet med 250-300 kr. om måneden. Det er noget, man skal have med i vurderingen sammen med de andre fordele, bl. a. de fordele, der knytter sig til større stabilitet i byggesektoren.

[Knud Damgaard.]

Nu må denne aftale gøres færdig. Den løser ikke alle vore beskæftigelsesproblemer og heller ikke alle vore boligproblemer, men den vil med den rette stimulans sætte gang i byggeriet. Virkningen heraf vil sætte sig brede og positive spor, og det vil desuden medvirke til at genskabe den optimisme, som er en simpel betingelse for at bringe erhvervslivet på fode og i gang igen. Vi tilsiger vor medvirken til en hurtig og endelig afpudsning af aftalerne.

Christophersen (V):

Jeg skal på venstres vegne gøre nogle bemærkninger til forslaget til lov om boligbyggeri, mens min kollega hr. Knie-Andersen vil beskæftige sig med forslaget til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter.

Jeg finder det naturligt, at boligministeren som ny i embedet har valgt at indlede debatten i dag med en slags mundtlig fremsættelsestale, hvori han har præciseret sin holdning til en række af de endnu uafklarede problemer i boligpolitikken.

Jeg har ikke særlige bemærkninger til selve lovforslaget. Til ministerens mundtlige bemærkninger vil jeg derimod gøre nogle enkelte betragtninger gældende.

Det er rigtigt, som ministeren var inde på, at sådan som tidsforløbet har været, er vi nu i en situation, hvor man kan drøfte, om fristerne kan overholdes, men jeg vil dog godt sige, at venstre vil være betænkelig og beklage, hvis det bliver nødvendigt at skubbe fristerne for igangsættelsen af boliglovgivningen. Jeg mener, vi skal gøre, hvad vi kan for at få dem respekteret, idet der jo i forvejen er megen forventning om, at vi nu hurtigst muligt får lovgivningen gjort færdig.

Ministerens var inde på et problem, som vi også har drøftet under det tidligere udvalgsarbejde, nemlig udformningen af støttereglerne for kollegiebyggeri og institutionsbyggeri. Jeg tror, vi her kan følge ministeren i den tankegang, at vi, for ikke unødigt at forsinke den mere generelle lovgivning, prøver at skille tingene ad og tager de to punkter som en særlig arbejdsopgave. Der er ikke noget i vejen for fra vor side, at man følger den arbejdsmetode.

Jeg skal så blot på venstres vegne bekræf-

te, at vi står ved det indgåede forlig, og at vi vil medvirke til, at lovgivningsarbejdet nu hurtigt kan afsluttes. Det gælder også loven om boligbyggeri.

Jeg takker hr. Knud Damgaard for hans venlige bemærkninger. Jeg skal kvittere ved at sige, at arbejdet naturligvis ikke kunne have været afviklet på den fortræffelige måde, som jeg forstod hr. Knud Damgaard mente det var afviklet på, uden at der i udvalget i det hele taget var en vilje og en interesse for at nå et hurtigt resultat.

Så vil jeg godt til sidst sige til ministeren, efter at jeg har lyttet til hans tale her ved indledningen til debatten, at det er med en vis forundring, jeg lyttede til det afsnit, hvori han kort beskæftigede sig med det lovforslag, han i dag har fremsat om midlertidige statslån til boligbyggeri. Ministeren sagde herom, at dette lovforslag ikke skal kædes sammen med gennemførelsen af de forslag, der er til drøftelse i dag, altså ikke kædes sammen med selve forslagene til boligforliget. Jeg må sige, at det synspunkt kan venstre ikke tilslutte sig. Jeg sagde det allerede under folketingets åbningsdebat, og vi har tidligere også gjort det klart for socialdemokratiet, at der nødvendigvis må være en sammenhæng mellem alle former for subsidier, støtteordninger osv. inden for boligpolitikken. Jeg synes, det er rigtigt, at jeg gentager dette i dag. Der blev i boligaftalen klart truffet aftale om, hvordan forligspartierne skal forholde sig til hinanden, når det drejer sig om forslag netop af den art, som ministeren nu kommer med i dag. Jeg skal ikke gå i dybden med det forslag, det kommer vi jo ind på på torsdag, men jeg vil godt nævne, hvad der står i aftalen om den langsigtede boligløsning. Der står nemlig, at partierne er enige om, at de ikke i denne 4 års periode — altså perioden, hvori boligforliget skal gælde — vil søge gennemført boligpolitiske love, der ændrer indholdet af de i aftalen truffede beslutninger, medmindre der er enighed partierne imellem. Der er endvidere enighed om at holde støtten til byggeriet inden for de i denne aftale fastsatte rammer.

Det er en aftale, som efter vores opfattelse gør det ganske klart, at hvis et eller flere partier, hvad enten de er i opposition eller i regering, møder op med forslag af en karakter som det, ministeren i dag kommer

[Christophersen.]

med, så må man respektere denne del af boligaftalen. Det synspunkt har de forligspartier, som deltager i aftalen, også gjort gældende så sent som den 28. november sidste år, da vi her i Folketinget havde centrumdemokraternes forslag til et forhøjet standardfradrag til første behandling. Ved den lejlighed sagde nemlig socialdemokratiets ordfører, hr. Svend Jakobsen, den nuværende minister for skatter og afgifter, at socialdemokratiet afviste dette forslag med den begrundelse, at det var i strid med den boligpolitiske aftale, uden at han i øvrigt overhovedet ville gå ind på den beskæftigelsesmæssige argumentation, der lå bag forslaget. Han erklærede altså på socialdemokratiets vegne, at uanset hvilket motiv centrumdemokraterne kunne have til at fremsætte forslaget, så var dette forslag, i og med at det havde det indhold, et forslag, der faldt ind under boligforliget.

Jeg skal som sagt ikke her gå i dybden med ministerens forslag, heller ikke med baggrunden, for jeg sagde allerede forleden dag, og det vil jeg godt gentage, at vi er parat til at diskutere, om der skal laves initiativer, om der skal ændres ved realkreditens osv., for at nå frem til en produktion på 40.000 enheder om året. Det har vi tidligere givet udtryk for, og det står vi naturligvis ved, men det, jeg blot her i dag vil betone, er, at regeringen ikke kan søge det forslag gennemført, som ministeren er kommet med i dag, uden tilslutning fra de øvrige forligspartier. Jeg tager altså ikke stilling til forslaget, men jeg må gøre ministeren bekendt med denne politiske realitet.

Knie-Andersen (V):

Den hjemlige kapitalmarkedspolitik og specielt indgrebene over for realkreditinstitutterne har længe været behersket af den tvangstanke, at obligationsudbuddet er den for renteniveauet afgørende størrelse — som om låneformen og ikke den samlede investering var afgørende for belastningen af kapitalmarkedet. Med disse ord søgte professor, dr. polit. Jørgen H. Gelting for kort tid siden i et foredrag at påpege, at realkreditens betydning ofte har været fejlvurderet i den økonomiske debat herhjemme, idet debatten i langt højere grad er gået på udseende end på indhold.

Det er i klar forståelse af den nævnte problemstilling, at venstre i dag kan give fuld tilslutning til det fremsatte forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter. Vi finder det konsekvent og naturligt, at der nu gennemføres regler, der giver de ansatte i realkreditinstitutterne mulighed for valg af medlemmer til institutternes bestyrelser på linje med de ordninger, der allerede er gennemført for arbejdstageres valg af medlemmer til bestyrelser i aktieselskaber og anpartsselskaber, og vi beder om, at boligministerens nærmere udformning af disse regler bliver klar og konsekvent, så der ikke opstår tvivl om, hvilke i realkreditinstitutterne ansatte der har valgret, og hvilke der ikke har det.

Vi kan ligeledes fuldt ud tilslutte os forslaget om ændret lånegrænse for ejendomme til sociale og kulturelle formål, idet dette forslag afspejler de i det indgåede boligforlig aftalte regler om finansiering af disse ejendomstyper. En aftale, som venstre fuldt ud går ind for og står ved.

Med hensyn til de øvrige mindre ajourføringer af loven kan venstre ligeledes tiltræde disse.

Det er også i klar forståelse af den nævnte problemstilling, at venstre allerede nu gerne vil give tilsagn om at medvirke ved tilpasning af vort realkreditsystem, så det opnår maksimal effektivitet i et dynamisk samfund.

Vi finder, at redegørelsen vedrørende en række reformforslag inden for realkreditområdet fra den af forhenværende boligminister Johan Philipsen nedsatte arbejdsgruppe giver et inspirerende udgangspunkt for sådanne drøftelser, f. eks. om effektivisering af rentens mulighed for sikring af en stabil byggerytme.

I konsekvens af vort lovforslag fra november 1974 vedrørende etablering af udlånsmuligheder til moderniserings-, vedligeholdelses- og forbedringsarbejder er det klart, at vi i lige så høj grad er villige til at medvirke til relevante ajourføringer inden for det etablerede systems rammer som til at ændre disse rammer i takt med udviklingen. Vi vil derfor også gerne medvirke til at finde frem til passende ordninger til afhjælpning af de problemer, der er opstået, hvor prioritering har fundet sted i den periode, hvor vi

[Knie-Andersen.]

havde en særlig høj rente herhjemme. Det gælder især et antal parcelhuse.

Lad mig slutte med at påpege, at venstre finde det naturligt, at realkreditinstitutterne i lighed med, hvad der f. eks. er gældende for banker og sparekasser, fremtidig pålægges administration af relevante opgaver såsom midlertidig långivning til boligbyggeri eller lån til modernisering og vedligeholdelse af eksisterende boliger, hvis det høje folketing skulle beslutte at gennemføre sådanne ordninger, så etablering af midlertidige kostbare administrationsapparater undgås — til glæde for alle.

Kirsten Jacobsen (FP):

Den tekniske gennemgang af boligforligets indhold har vi jo været igennem, og jeg vil derfor nøjes med at fremføre nogle principielle synspunkter. Det kan vist ikke være nogen ubekendt, at fremskridtspartiet er af den opfattelse, at der ikke skal bygges mere, end der er behov for, hvad enten det så er 20.000, 40.000 eller 60.000 boliger pr. år. Vi finder ligeledes, at kunstindgreb kun forkludrer et i forvejen kaotisk boligmarked.

Vi har heldigvis hverken lod eller del i boligforliget, men det må vel nok vække til eftertanke, hvis venstre og konservative accepterer socialdemokratiets forslag om de 30.000 kr. i midlertidige statslån. Jeg kan dog med glæde konstatere, at i hvert fald venstres ordfører gav udtryk for, at det var man ikke umiddelbart indstillet på.

Det boligforlig, der nu skal gennemføres, giver i hvert fald ikke nogen løsning på de almennyttige selskabers problemer. At stille 23 pct. af egenkapitalen til rådighed rente- og afdragsfrit i op til 50 år tyder ikke på større opfindsomhed. Det eneste lille lyspunkt, jeg kan finde i det, er, at nu skal kommunerne selv bidrage med 5 pct., og det vil måske bevirke, at nogle kommunalbestyrelser begynder at tænke sig bare en lille smule om, inden de giver igangsættningstilladelser.

De sociale selskaber skal jo opfylde et socialt behov, og de skulle efter vores mening ikke have tilladelse til at starte noget som helst nyt byggeri, før de havde fået lejet alle de tomme lejligheder ud, som står rundt omkring i hele landet. Det er forkasteligt, at folketinget vedtager love, som medfører, at

skatteborgerne skal betale tilskud til fallerede boligselskabers hæmningsløse byggeaktiviteter, særlig når man i dag i bladet *Boligen* kan læse, at de samme boligselskaber ligger inde med 15 mill. m² byggejord, som alene i renter og afgifter koster 100 mill. kr. om året. De kunne passende starte med at afsætte al den jord. Det kunne jo være, at prisen på den jord, der var i udbud, ville falde noget, hvis kommuner og sociale boligselskaber ikke anvendte statens penge til at lade boligjorden ophobe sig i det omfang.

Men som sagt, mit eneste håb om, at vi skal få bare en nogenlunde fornuftig løsning på det her, må nu afhænge af, om socialdemokratiet opretholder deres statslåneforslag. Hvis de opretholder forslaget, må venstre og konservative her give udtryk for, om de så vil vedstå boligforliget, for så er boligforliget nemlig ikke længere 75 pct. socialdemokratisk, så er det 100 pct. socialdemokratisk og næsten værre end det, der udløste valget i december 1973.

Det er egentlig fantastisk, at den slags ting kan ske i et folketing, hvor man ved, at der er et flertal, som i princippet går ind for det fri boligmarked. Jeg laster naturligvis ikke socialdemokratiet, fordi de har dygtige forhandlere, men en stor del af befolkningen, og jeg vil med rette kunne kritisere de tilhængere af det frie boligmarked, som er gået med til det.

Ændringerne i realkreditloven, som altså er konsekvensændringer, vil jeg ikke her komme ind på. Jeg vil i hvert fald nøjes med at sige, at vi er glade for, vi ikke har nogen andel i det.

Ingomar Petersen (RV):

Det radikale venstre kan kun hilse med tilfredshed, at de fire boliglove allerede på tingets første arbejdsdag bliver taget op til fornyet første behandling. Udskrivelsen af det unødvendige valg har i allerhøjeste grad medvirket til yderligere usikkerhed inden for byggesektoren og været medvirkende årsag til, at lov om boligbyggeri ikke kunne træde i kraft til 1. januar i år. Huslejen for en gennemsnitslejlighed i det almennyttige byggeri ville efter denne lov være faldet 250-300 kr. pr. måned. Nu må vi vente et helt kvart år på at få mulighed for at sætte byggeri i gang, således at huslejerne har mulighed for at blive så rimelige, at lejerne i

[Ingomar Petersen.]

fremtiden kan betale huslejerne i dette byggeri.

Hvis vi skal have dette lovforslag vedtaget i folketinget til ikrafttrædelse den 1. april, er vi virkelig i tidnød, og der kan ikke blive megen tid for ministeriets embedsmænd til at udfærdige de fornødne bekendtgørelser og cirkulærer. Derfor kan vi lige så godt se i øjnene, at der ikke bliver tid til et grundigt og omhyggeligt udvalgsarbejde vedrørende nye regler for finansiering af boliger for unge under uddannelse, de såkaldte kollegiebestemmelser, samt til behandling af ændrede regler om støtte til institutionsbyggeri m. v. Vi må i første omgang koncentrere os om at få forslaget til lov om boligbyggeri færdigbehandlet i overensstemmelse med de aftaler mellem de 6 forligspartier, som blev indgået på boligministerens kontor, aftenen før valget blev udskrevet. Det radikale venstre går ud fra som givet, at de 6 partier alle står ved, hvad deres boligpolitiske ordførere på deres partiers vegne den aften godkendte. At der i den senere tid har været forlydender fremme om, at visse af forligspartierne skulle have tanker om at bryde det indgåede forlig, kan forhåbentlig ikke være rigtigt.

For god ordens skyld må forligspartierne her i dag bekræfte, at de står ved forliget. Det glædede mig at høre, at socialdemokratiet og venstre i dag bekræftede, at de står ved dette forlig. Om det radikale venstres stilling skal der ikke herske tvivl. Et forlig, det radikale venstre har indgået, står vi ved fuldt og fast.

Jeg er enig med boligministeren i, at problemerne omkring kollegiebestemmelserne og det fremtidige institutionsbyggeri trænger til en nærmere drøftelse, og vedrørende dette kan jeg henvise til mine bemærkninger i min ordførertale ved den forrige første behandling den 18. oktober sidste år.

Jeg er ligeledes enig med ministeren i, at spørgsmålet om en rimelig tid til varsel af lejeforhøjelser nærmere må drøftes i udvalget.

De foreslåede ændringer i loven om realkreditinstitutioner som følge af boligforliget, de nødvendige og tiltrængte ændringer vedrørende medarbejderrepræsentanter samt ændringer i øvrigt i henhold til den endelige

udformning af loven om boligbyggeri er det radikale venstre naturligvis stadig positivt indstillet over for.

Jeg er ligeledes enig med ministeren i, at en væsentlig forudsætning for de boligpolitiske aftaler var fremme af beskæftigelsen inden for byggesektoren, ikke blot i nybyggeriet, men også og ikke mindst i den ældre boligmasse. Vedrørende nybyggeriet var de 6 forligspartier enige om, at det i de kommende år er en rimelig målsætning at søge tilvejebragt en stabil boligproduktion på ca. 40.000 enheder årlig. Ved vedtagelsen af forslaget til lov om boligbyggeri får vi klaret de 8.000 af de 40.000, men vi mangler endnu ca. 32.000 boligenheder. Jeg vil gerne her slå fast, at støtten til de 8.000 almenyttige boliger ligger fast i lovforslaget, og der kan ikke være tale om en anden eller en ændret støtte hertil uden enighed mellem forligspartierne, altså ikke noget med midlertidige statslån til billige renter til disse 8.000 lejligheder som foreslået af socialdemokratiet.

Jeg vil også lige gøre opmærksom på, at de 6 forligspartier var enige om aftenen før valget, at boligministeren snarest skulle give boligudvalget en redegørelse for mulige yderligere ændringer af realkreditlovgivningen, og på basis heraf ville de 6 partier drøfte, hvorledes det mest hensigtsmæssigt kan sikres, at den årlige boligproduktion ikke afviger væsentligt fra 40.000 lejligheder, samt søge at nå til enighed om egnede midler hertil.

De 6 partier er enige om fremgangsmåden for at få bygget de yderligere 32.000 lejligheder, og så synes jeg, det virker noget besynderligt, at socialdemokratiet pludselig kommer med et lovforslag om yderligere statsfinansiering. Fremgangsmåden til løsning af problemet ligger simpelt hen i ændring af realkreditlovgivningen og måden at styre byggeriet på, for det er også et problem. Det kan ikke nytte noget, at vi er enige om, at vi skal bygge 32.000 lejligheder om året i det private byggeri. De 8.000 i det sociale kan vi sagtens styre, men spørgsmålet er, hvis vi skal have en stabil byggerytme, hvordan kan vi sikre, at vi fremover får bygget disse ca. 32.000 i det private byggeri. Her mener vi fra det radikale venstres side, at det må kunne styres ved en fornuftig realkreditlovgivning, og vi venter, at den nye

[Ingomar Petersen.]

boligminister snarest vil optage forhandlinger med folketingets boligudvalg om disse problemer.

Jeg vil ligeledes minde om, at vi også var enige om, at såfremt et flertal i folketinget kunne blive enige herom, kunne der ske en afprøvning eller eventuelt en egentlig indførelse af en indekslånefinansiering. Det vil efter det radikale venstres opfattelse ikke være muligt at opnå en boligproduktion inden for den private sektor på 32.000 enheder årlig uden en ændret finansieringsform.

Det radikale venstre ønsker at bidrage til en jævn byggerytme og en jævn beskæftigelse, og en hurtig gennemførelse af boligforliget er en forudsætning for, at forholdene inden for byggeriet kan bedres.

Op så kunne jeg godt lige have lyst til at sige til hr. Knud Damgaard, som var inde på, at der var tvivl om, hvorvidt Landsbyggefonden kunne løse opgaverne, at det er der da fra Landsbyggefonden udtrykt tvivl om. Men jeg vil godt minde om, at man også ved boligforliget var indstillet på, at hvis ikke den kunne det, måtte man bygge nogle færre almennyttige boliger. Der skulle altså ikke yderligere statsstøtte til. Det står også i forligsaftalen, så vidt jeg husker under punkt 15 i aftalen. Men naturligvis vil vi da ikke fra radikal side modsætte os, at vi kigger nærmere på problemet, for vi vil da erkende, at situationen i dag prismæssigt og på anden måde måske kan se lidt anderledes ud. Men jeg vil gerne præcisere, at det boligforlig, vi har indgået, under ingen form kan ændres i nogen som helst detalje, uden at de 6 forligspartier er enige herom.

Schlüter (KF):

Det er ikke første gang, disse boliglovforslag er genstand for behandling her i folketinget, og derfor skal jeg bare gøre nogle korte bemærkninger om hovedtrækkene i dem.

De 4 lovforslag er en konsekvens af bolig-

forliget, der jo blev indgået mellem 6 partier allerede i juni i fjor, og jeg skal derfor bekræfte, at det konservative folkeparti er enig i hovedindholdet i disse lovforslag.

Jeg vil gerne begrunde, hvorfor vi er enige i hovedsigtet. Det er vi først og fremmest, fordi disse lovforslag og boligforliget i øvrigt peger frem imod, at vi skal have et frit boligmarked. Det skulle vi nok have skabt forudsætning for for adskillige år siden, men det er altså ikke lykkedes. Vi mener, det er meget vigtigt ikke at tabe dette mål af sigte, og vi ser boligforliget som et væsentligt skridt frem imod, at vi kan fjerne boligrestriktionerne på alle de områder, hvor de ikke længere er nødvendige.

Derfor vil jeg også gerne fremhæve det, der hedder punkt 2 på side 4 i boligforliget, hvor der står, at den midlertidige lejelov skal revideres, således at den kun er gældende i de nu regulerede kommuner med over 20.000 indbyggere, og så står der videre, at kommunalbestyrelserne i disse kommuner med almindeligt flertal kan ophæve reguleringen. Hvor det før var sådan, at vi havde en indbyggergrænse på 9.000 indbyggere, sættes den altså op til 20.000, og yderligere kan kommunalbestyrelserne i de store kommuner med over 20.000 indbyggere med almindeligt flertal ophæve reguleringerne. Det vil sige, at i de kommuner, hvor der er en ægte mætning af det naturlige boligbehov, kan kommunalbestyrelserne sørge for, at vi nærmer os det frie boligmarked, og det er en meget vigtig ting. Vi tror nemlig på, at når det kommer til stykket, er det såvel en lejerinteresse som en grundejerinteresse, at vi arbejder os væk fra de ældgamle boligrestriktioner. Ser man på udviklingen i andre lande, peger i alt fald meget på, at først i det øjeblik, hvor de gamle, ofte krigstidsprægede boligrestriktioner forsvinder, får vi en naturlig ligevægt mellem udbud og efterspørgsel på boligmarkedet, et naturligt lejeniveauforhold mellem gammelt og nyt byggeri, nyopførelse af etageboliger i det omfang, der er et naturligt behov for i den lo-

[Schlüter.]

kale befolkning. Det er i det lys, vi ser boligforliget. Det er et vigtigt skridt fremad mod et frit boligmarked.

Der er enkeltheder i de lovforslag, som i dag er til første behandling, vi ikke er begejstrede for. Det gælder især to enkeltheder, som jeg godt vil nævne i dag, og som vi ønsker at se grundigt på under udvalgsbehandlingen.

Den ene bestemmelse er den om, at lejerne på egen foranledning skal kunne lade tinglyse en forkøbsret. Jeg ved, at det spørgsmål har været drøftet mellem partiernes boligordførere, og den forrige ordfører refererede til en forhandling, som fandt sted mellem dem, aftenen før valget blev udskrevet i december. Denne bestemmelse har imidlertid ikke været genstand for drøftelse i den konservative folketingsgruppe, og jeg vil sætte et spørgsmålstegn ved, om bestemmelsen er fornuftig. Det, jeg tænker på, er at en sådan forkøbsretsbestemmelse kan komme til at virke generende på den almindelige adgang til omsætning og den nærmer sig i betænkelig grad et indgreb i ejendomsretten. Derfor ønsker vi diskuteret grundigt i udvalget, om det virkelig skulle være nødvendigt i denne lov at indsætte en sådan regel. Vi er skeptiske over for den.

En anden bestemmelse vil jeg også anmelde et forbehold over for. Det er paragrafen, der indfører et særligt bøde- eller hæftensvar ved salg af anpartslejligheder, hvor der, som man beskriver det, betinges en pris, der er væsentlig højere end anpartens værdi. Man skal altid være varsom med at indføre straffejemmel, når den knytter sig til uskarpe kriterier, og jeg synes, det er et noget uskarpt kriterium at knytte et strafansvar til, hvorvidt en pris er væsentlig højere end den egentlige værdi. Hvad er væsentlig højere? Det åbner mulighed for ubehagelige skøn, og derfor vil vi gerne have drøftet i udvalget, om vi dog ikke kan undvære en straffejemmel af denne karakter.

Dernæst vil jeg gerne sige, at når boligministeren i dag på regeringens vegne fremsætter et lovforslag om ny statsstøtte til boligbyggeriet, kan jeg tilslutte mig de bemærkninger, hr. Christophersen allerede har gjort. Denne nye form for statslig lavrentestøtte til boligbyggeriet er i alt fald på ingen måde omfattet af boligforligets tekst. Boligforliget

har, så vidt jeg kan se, udtømmende bestemt, hvorledes der kan statsstøttes i de nærmeste 4 år, og jeg mener ikke at regeringen kan gennemføre sit forslag om den nye lavrentestøtte uden tilslutning fra de øvrige boligforligspartier. Lad os nu se på det i udvalget.

Jeg vil gerne i den sammenhæng gøre en betragtning om, hvad jeg mener er vigtigst af alt for dansk byggeri. Det er ikke, at vi indfører det ene og det andet og det tredje hold regler, som giver statslig specialstøtte, men det er, at vi fører en økonomisk politik, som giver mulighed for, at det almindelige renteniveau kan bringes til fald. Vi oplever en klar nedgangstendens i den internationale rentefod i denne tid, og det er vigtigt, at vi sørger for i dansk økonomisk politik at lægge tingene til rette, så vi også hos os kan tillade den almindelige rentenedsættelse, som for alt erhvervsliv er afgørende, og som ikke mindst er afgørende på byggeområdet. Vi ved jo alle, hvor stor betydning det har for huslejen både i nyopførte parcelhuse og i nyopførte etagelejligheder, om renten kan bringes til at falde med 1, 2 eller 3 pct. Det betyder pr. 1 pct. rentefald tusinder af kroners huslejelettelse, og det er den naturlige måde at fremkalde et lavere huslejeniveau på, at vi fører en økonomisk politik, som tillader, at vi får lavere rentefod i almindelighed. Det arbejder vi for, og det henstiller vi til regeringen at man koncentrerer sig om at tilvejebringe forudsætningerne for. Det er meget, meget bedre at arbejde for lavere husleje i nybyggeriet på denne måde fremfor at ville give specialstøtte i form af alle hånde statssubsidier.

Med disse betragtninger skal jeg erklære mig klar til at tage fat på arbejdet i boligudvalget. Vi er indstillet på, at disse lovforslag bør behandles hurtigt. De skulle gerne bringes til at virke med kortest tænkelige varsel. Vi er allerede for sent på den. Det er med nu at få taget fat. Vi glæder os til et grundigt og sagligt arbejde i boligudvalget.

Henning Philipsen (SF):

Jeg vil gerne indledningsvis sige, at vi er ikke parthavere i boligforliget af 1974. Det er fru Kirsten Jacobsen og hendes parti heller ikke, siger hun, og det understreger hun ved efter min opfattelse nærmest at optræde som ordfører for ejendomsmæglerforeningen

[Henning Philipsen.]

fremfor at optræde som sit partis boligordfører, men det skal hun naturligvis have lov til.

Så vil jeg sige, at det er i sig selv en god egenskab, at når man indgår aftaler, så holder man dem, og jeg vælger derfor at tillægge regeringen og socialdemokratiet det motiv for disse lovforslags genfremsættelse, at man vil demonstrere, at der her er tale om et forlig, som regeringspartiet er parthaver i, og det skal ikke kunne siges om socialdemokratiet, at partiet ikke står ved indgåede forlig. Det er i sig selv en holdning, som er al ære værd. Imidlertid kan regeringen ikke være uvidende om — det fremgik i hvert fald af debatten i fredags — at to af forligspartierne, nemlig, så vidt jeg forstod det, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti, har sagt fra under henvisning til, at de 40.000 boliger, som er målsætningen i boligforliget, ikke kan nås. Det må derfor efter min opfattelse være nødvendigt med en statslåneordning.

Men altså med andre ord: boligforliget af 1974 er kuldsejlet, og jeg er bestemt ikke skadefro, når jeg føjer til, at jeg tror, det er godt det samme. Jeg mener, at regeringen og socialdemokratiet med al rimelig grund nu kan sige fra og forsøge på at sætte noget andet og noget bedre i stedet, og det sidste er ikke det sværeste.

Jeg synes nok, at man lige skal lægge mærke til, hvad der er sagt af tidligere ordførere, som også er parthavere i dette forlig, nemlig at man nu — med djævelens vold og magt, havde jeg nær sagt, hvis jeg må have lov til at sige det — forsøger på at holde socialdemokratiet fast på det, som var en af de allerværste skavanker, nemlig at dette forlig er indgået for en fire års periode, og det kan ikke brydes. Her har man bundet sig på hænder og fødder. Brug dog nu det veto, vil jeg gerne sige til socialdemokratiet, som man kan anvende, fordi andre partier har sagt fra. Og sørg så for at lave noget andet og noget bedre.

Jeg har tidligere karakteriseret boligforliget af 1974 som et ondt forlig, fordi det var lejerfjendtligt. Det er lejerfjendtligt i den forstand, at det i stedet for at mindske forskellen mellem lejer- og ejerboligen snarere har gjort forskellen større. En af de største skavanker — det er der andre, der har væ-

ret inde på her i dag — ved forliget var dets bestemmelse om, at lejerne i det ældre almennyttige byggeri skulle bidrage med 8 pct. af finansieringen af det nye byggeri. Denne bestemmelse er dobbelt urimelig, fordi den ville pålægge en bestemt befolkningsgruppe en byrde, som ingen andre skulle bære. At det forholder sig sådan, understreges af, at da jeg under udvalgsforhandlingerne stillede den tidligere boligminister det spørgsmål, om han var indstillet på at indføre en tilsvarende afgift på ældre parcelhuse inden for de samme årgange som foreslået for det almennyttige byggeri, fik jeg det svar, jeg havde ventet. Svaret var nemlig et klart nej.

Så ensidig i sin holdning til lejerne i det ældre almennyttige byggeri var den tidligere boligminister og det tidligere regeringsparti. Jeg mener at kende den nuværende boligminister så godt, at jeg tror, han ikke deler denne holdning.

For lejerne i det private udlejningsbyggeri indeholder forliget også lejeforhøjelser, nemlig forhøjelser ud over lejeniveauet pr. 1. april 1974, og det indeholder også lejeforhøjelser ud over, hvad der efter vor opfattelse måtte være rimeligt til at sikre tilstrækkeligt med midler til den nødvendige modernisering og vedligeholdelse.

Jeg vil godt understrege, at vi ikke afviser, at det kan være nødvendigt med yderligere midler til modernisering og forbedring af bestående ejendomme, men forligets procentbeløb går efter vor opfattelse langt ud over, hvad der må anses for at være rimeligt, og hvad der må anses for at være nødvendigt for at opnå de nødvendige forbedringer.

Videre har jeg en til vished grænsende fornemmelse af, at forliget gentager den oplagte bommert, der blev begået, da VKR-regeringen gennemførte loven om genudlejningsforhøjelserne, som socialdemokratiet og vi i fællesskab ophævede, nemlig at overføre rettigheder og dermed også penge, som folketinget ikke bagefter kan tage tilbage uden at komme i strid med grundloven. For det er da indlysende, at gennemføres moderniseringerne og forbedringerne, så bliver ejendommene naturligvis bedre for lejerne at bo i, det er klart. Men man skal så heller ikke glemme, at denne øgede investering, som lejerne altså betaler — og jeg under-

[Henning Philipsen.]

streger: som lejerne betaler — kapitaliseres hos ejerne i form af en højere ejendomsværdi. Og der er i forliget intet som helst om tinglysningsloft og om inddragelse af kapitalgevinster i samme anledning.

At boligforliget er brudt sammen, synes jeg nok, jeg vil illustrere med nogle tal, som jeg synes de, der ikke måtte vide det, i hvert fald nok skulle kende. Hvis man tager den gennemsnitlige anlægspris for en bolig i dag, så kommer vi ikke meget ved siden af, når jeg siger, at den andrager ca. 3.300 kr. pr. m². Hvis man derfor tager en gennemsnitsbolig i dette land og siger, at den skal være på ca. 90 m², så vil denne bolig i anlægsudgift komme til at koste 297.000 kr. 8.000 boliger i det almennyttige byggeri a 297.000 kr. giver et sted omkring 2,4 mia kr. 8 pct. af 2,4 mia kr. er ikke hverken 35 eller 70 mill. kr., som man opererer med i boligforliget, men 192 mill. kr., som man vil pålægge det ældre almennyttige byggeri at betale som sit bidrag til opførelsen af det nye almennyttige byggeri.

Det er situationen i en nøddeskal. Jeg vil gerne henstille, at ministeren tager dette her alvorligt, for sagen er yderligere, at boligministeriet i dag anerkender en månedlig pristigning for anskaffelsessummen på 1¼ pct., og det vil sige, at de 190-192 mill. kr., jeg nu taler om, i alt fald skal forhøjes med 15 pct. på årsbasis. Og så er det meget smukt, når den radikale ordfører siger, at man holder fast ved disse beløb. Ja vel, men de 35 mill. kr., henholdsvis 70 mill. kr., man nu har aftalt, rækker jo ikke engang til at opføre en tredjedel af de 8.000 boliger i det almennyttige byggeri.

Sådan ser det ud. Vi kan af boligpolitiske og af beskæftigelsesmæssige grunde godt være med, og af disse årsager vil vi godt gå ind og forhandle en boligpolitik, en boligpolitik, som er i stand til at opføre mindst 40.000 lejligheder. Vi ved, at der i folketinget ikke er flertal for den efter vor opfattelse rigtige løsning, men der skal da ikke være tvivl om vor holdning og vor målsætning. Her er efter vor opfattelse tale om forskelligheder i holdningen til boligen. I et sundt samfund som vort starter det hele med boligen, og derfor må samfundet efter vor opfattelse erkende ansvaret og påtage sig ansvaret for befolkningens boligforsy-

ning, ligesom samfundet påtager sig ansvaret for sygehusvæsenet, for trafik anlæg, for socialforsorg og mange andre ting, som vi i dag opfatter som fælles anliggender.

Hvis man derfor vil sikre et tilstrækkeligt antal boliger og vel at mærke til en pris, som jævne indtægter og som uddannelsessøgende kan betale, så er der kun én vej, og det er, at samfundet påtager sig dette ansvar. Det private kapitalmarked har, siden det fik opgaven overladt i begyndelsen af 1960'erne, i hvert fald med uhyggelig klarhed demonstreret, at det måske nok magter opgaven, men har taget sig blodigt betalt herfor.

Jeg skal ikke gå ind i enkeltheder i de lovforslag, der foreligger, det gjorde vi i juni, og det gjorde vi i oktober, men vi vil gå ind i udvalgsarbejdet i et forsøg på at få ryddet de værste tidsler af vejen og bane vej for noget nyt og noget bedre. Vi ved, det ikke bliver let, men forsøget skal gøres.

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg skal ikke knytte mange kommentarer til disse fire lovforslag, idet vi jo har behandlet dem særdeles indgående tidligere.

Jeg må dog lige sige til hr. Henning Philipsen, som synes at insinuere, at kristeligt folkeparti vil løbe fra boligforliget, at vi har mig bekendt på intet tidspunkt sagt, at vi vil løbe fra dette forlig. Vi har sagt, at det kunne være et fortolkningsspørgsmål med hensyn til det afsnit, hvor der står, der skal søges tilvejebragt 40.000 boliger om året, om, hvorvidt der dermed menes, at der skal være 40.000, eller man bare skal gøre sig anstrengelserne, og slår de ikke til, ja, så må man nøjes med mindre. Men vil de andre fem vurdere det anderledes, så står vi så sandelig ved det forlig, vi har indgået, så på den baggrund skal hr. Henning Philipsen i alt fald ikke tro at vi vil være med til at sprænge dette boligforlig.

At vi er gået med til boligforliget, skyldes simpelt hen dette, at vi, som det også er sagt fra konservativ side, mener, vi har påvirket det så stærkt, at man kommer et stykke af vejen frem mod det frie boligmarked, som vi mener er det naturlige. Ganske vist var det et lille skridt, men det var dog et stykke på vejen, fordi restriktioner også på boligmarkedets område altid vil skade en naturlig udvikling og skabe de her stadige

[Arne Bjerregaard.]

pukler, som vi hele tiden har set på vores byggeri. Vi har siden anden verdenskrig næsten ikke haft tre sammenhængende år, hvor vi har kunnet sige, at vi har haft en rolig byggerytme, men hele tiden har vi fået disse pukler, som bevirker, at nogle bliver uheldigt stillet på boligmarkedets område.

Med hensyn til regeringens udspil er vi da glade for, at regeringen straks fremlægger lovforslagene her på den første dag. Jeg finder det bare lidt forunderligt, at boligministeren straks begynder med at fremsætte forslag, som er i modstrid med boligforliget. Efter den omgang, jeg fik, da jeg i forrige samling sagde noget pænt om centrum-demokraternes forslag, nemlig at det var da i alt fald værd for de seks partier at overveje at kigge på det, kommer der nu et forslag fra selve regeringen, som er i modstrid med selve boligforliget. Vi vil i alt fald fra kristeligt folkepartis side sige, at dette forslag om statsstøtten til boligbyggeriet, de 30.000 kr., som der er snakket om, må til behandling samtidig med disse fire forslag. Det kan man ikke tage som et særskilt lovforslag, det må vi have med ind her, hvis vi overhovedet skal drøfte det, og hvis de seks partier ikke kan blive enige om dette, så må det i alt fald falde bort, ellers er boligforliget sprængt, set fra vores side.

Endvidere er jeg ked af, at hr. Knud Damgaard vil røre ved de 8 pct. fra Landsbyggefonden, som vi møjsommeligt er kommet frem til, endvidere af, at pumpe yderligere penge ud til isolering ud over det, der er sat i rammerne.

Hr. Knud Damgaard spurgte mig i fjor: ønsker kristeligt folkeparti at løbe fra forliget, ja eller nej? Så kunne jeg tænke mig at spørge efter de ekstra ting, som er lagt på her: ønsker socialdemokratiet at løbe fra boligforliget i dag?

Kaj Hansen (DKP):

Jeg skal hovedsagelig i denne omgang beskæftige mig med forslaget til lov om boligbyggeri.

Jeg har bemærket, at boligministeren i sin tale sagde, at støtten til byggeriet for de uddannelsessøgende og støtten til de sociale institutioner ikke var omfattet af boligforliget, og at det var spørgsmål, der kunne tages op til en nærmere forhandling. Det synes

jeg er positivt, og det kunne tyde på, at man kunne få en fornuftig lovgivning på disse to områder.

Nu er det jo anden gang, vi behandler boligforligets lovforslag. De er absolut ikke blevet bedre af at være gemt væk et stykke tid, og det er de i særdeleshed ikke på baggrund af den udvikling, der er sket, siden forliget blev indgået i juni måned sidste år. Det er i den forløbne tid blevet yderligere klarlagt, at vi her står over for en lovgivning, der ikke kan løse boligproblemerne. I hele 1974 blev der igangsat 26.000 boliger. Det er en halvering i forhold til 1973, hvor antallet var 50.000 boliger. Det har bl. a. medført, at der nu er over 40.000 ledige bygningsarbejdere, og det er på denne dystre baggrund, de fremsatte lovforslag skal vurderes.

Boligforligets målsætning på 40.000 boliger årligt svæver i virkeligheden frit i luften og kan ikke opfyldes af denne lovgivning. Det er for mig uforståeligt, at socialdemokratiet så klamrer sig til dette boligforlig, når forudsætningerne for at bygge de 40.000 boliger ikke længere kan opfyldes. Socialdemokratiet, der dog har haft traditioner for en social boligpolitik, går jo med denne lovgivning ind for at nedskære det almenyttige byggeri, samtidig med at lejerne pålægges en asocial boligskat.

Hvad angår forslaget til lov om boligbyggeri, så kunne jeg nøjes med at henvise til, hvad jeg sagde, da vi behandlede lovforslaget her første gang. Der er imidlertid grund til netop nu at hæfte sig ved hele den finansieringsform, der foreslås for det almenyttige byggeri. For det første er der det, jeg vil kalde hykleriske indslag, der ligger i, at staten skal yde 10 pct. til finansieringen, men samtidig pålægger man byggeriet 15 pct. i moms, altså en fortjeneste til staten på 5 pct. Dernæst er der de 5 pct., som kommunerne skal yde til finansieringen. Det er jo ikke noget, de skal, det er noget, de selv kan afgøre. Det giver en skæv byrdefordeling i kommunerne, alt efter om det er udbyggede kommuner eller det er udviklingskommuner med et stort behov for boligbyggeriet.

Så kommer vi til de famøse 8 pct. af finansieringen, som skal ydes af Landsbyggefonden, 90 mill. kr. det første år og derefter 130 mill. kr. de følgende 3 år. Men disse

[Kaj Hansen.]

penge er jo ikke til stede i Landsbyggefonden, og derfor skal de opkræves som en boligskat i det ældre, almennyttige byggeri oven på den afgift, de betaler i forvejen efter boligforliget fra 1966.

Jeg vil gerne spørge meget konkret her: med hvilken ret og begrundelse kan folketinget dømme en gruppe mennesker, 10 pct. af Danmarks husstande, til at betale en særskat til finansiering af nybyggeriet? Det er ikke alene hamrende uretfærdigt, det er også en asocial politik. Og hvad vil i øvrigt konsekvenserne blive, hvis denne boligskat opretholdes? Ja, hvis den nuværende omkostningsstigning på 20 pct. årligt fortsætter, så bliver resultatet følgende: enten bliver der ikke penge nok til at finansiere de 8.000 boliger, således at antallet nedsættes år for år, og efter 4 år er man nede på 3.500 lejligheder, eller også skal bidragene sættes op. Det vil sige, særskatten skal forhøjes, og det vil i løbet af 4 år betyde ekstraordinære lejeforhøjelser på 30-40 pct.

Det er sandheden om de 8 pct., der skal betales af den almennyttige boligsektor. Derfor kan jeg godt forstå, og jeg hilser det da med glæde, at hr. Knud Damgaard gav udtryk for, at socialdemokratiet nu også er blevet betænkelig ved denne finansieringsform og ved det bidrag, man her vil forlange fra de almennyttige boligselskaber, og denne betænkelighed bør nok føres så langt frem, at man helt opgiver at påligne denne særskat.

Så er det for øvrigt en meget dårlig idé at tappe de almennyttige boligselskaber og Landsbyggefonden for de reserver, de skal bruge til reparationer, til moderniseringer. De indbetalte beløb bør selvfølgelig blive i selskaberne til ovennævnte formål.

Med den foreslåede finansieringsform, hvor 74 pct. af anskaffelsessummen skal finansieres over obligationsmarkedet til en effektiv rente på 15 pct., og med en rentesikringsordning, som i virkeligheden er en tidsindstillet bombe, der går i gang efter det 4. år, er det uberettiget at tale om socialt byggeri.

Hvis driftsudgifterne stiger med 10 pct. om året — det er jo lavt regnet — så vil nedtrapningen af rentesikringen betyde, at huslejen fordobles i løbet af ca. 10 år, og efter rentesikringens bortfald vil huslejen

nærmest være tredoblet. Men selv begyndelseslejen, der bliver på ca. 15.000 kr. om året, for en 80 m² lejlighed, ligger jo i et prisniveau, der ikke kan betales af almindelige lønindtægter. Så kan man henvise til, at der jo kan gives boligsikring og måske driftstilskud og måske ekstraordinært driftstilskud osv., men det er jo en boligpolitik, der bygger på et helt forkert grundlag. Det, man skulle gøre, var følgende: først at fjerne al skat på boligen. Det gælder momsens på boligbyggeriet, som kommunisterne har foreslået fjernet; det vil ikke alene billiggøre byggeriet, men det vil også stimulere beskæftigelsen, og det er der i allerhøjeste grad brug for. Alle planer og lovforslag om en boligskat må droppes, og det gælder også den udligningsafgift, der er pålagt en lang række kollegier. Dernæst bør man gå over til statsfinansiering af det almennyttige byggeri til 97 pct. til en årlig ydelse på 4 pct.

Jeg vil gerne her påstå, at i det lange løb vil det være en besparelse for samfundet og for skatteyderne. Alene i rentesikring for en 80 m² lejlighed betaler staten 118.000 kr. i løbet af de år, rentesikringen løber. Men det er i virkeligheden et tilskud til obligationsejerne, som kunne spares. Tager man yderligere i betragtning, at i løbet af 15 år vil et statslån være tilbagebetalt med 60 pct., så er det ikke vanskeligt at se, at det er samfundsmæssigt rigtigt og forsvarligt nu at gå over til statsfinansiering af det almennyttige byggeri. Det vil betyde en halvering af lejeniveauet i nybyggeriet, og så kan man med rette betegne det som socialt byggeri. Man bør endvidere begynde med 13.000 lejligheder årligt det første år og derefter planmæssigt forøge antallet.

Det er ikke alene den boligpolitik, kommunisterne står for, men, hvad der er vigtigere: det er den boligpolitik, der netop nu er brug for.

Arnfast (CD):

Vi må indrømme, at den nye boligminister er hurtig på arbejde. Vi fik i morges her en ordførertale og har nu også fået præsenteret et nyt lovforslag, som skal til behandling om nogle dage. Det er da prisværdigt og al ære værd, men jeg synes nu, at boligministeren har været lidt for hurtig, når han i sin fremsættelsestale hele tiden taler om de 6 forligspartier.

[Arnfast.]

Nu var boligministeren ganske vist ikke til stede den 5. december, da der blev udskrevet valg af den forrige regering, men boligministeren vil i spalte 2817 kunne læse klart og tydeligt, hvordan hr. Erhard Jakobsen siger, at der ikke bliver noget boligforlig med CD. Hvis ministeren ikke skulle have mødt det i valgkampen, så kan jeg love for, at jeg har i hvert fald mødt den modtagelse, og jeg vil også tro, at de fleste her har genkendt den og ligefrem ført deres valgkamp på det grundlag.

Det har givet os anledning til gang på gang at fremhæve, hvorfor man opsagde boligforliget, hvis udformning man jo havde siddet og forhandlet om selv aftenen i forvejen. Men når man den næste dag bliver stillet over for en helhedsplan, der laver en nul-løsning for lønudgifterne eller for lønudviklingen, så er det klart, at man siger, at den vel skal til forhandling, og så bliver boliglovene vel forhandlet i samme åndedrag eller i samme periode. Men nej, da det skærpedes hen ad aftenen til, at det skulle bære frem mod, at statsminister Poul Hartling ville udskrive valg, ja, så kom i hvert fald den klare besked fra centrum-demokraterne, at hvis det var tilfældet, at man hverken kunne forhandle den helhedsplan, der var lagt frem, eller boliglovene, så var vi ikke mere med i boliglovene.

Boliglovene forudsætter jo nemlig en udvikling i lønnen og ikke, at man pludselig hugger ned over lønningerne og siger, at de ikke må udvikle sig videre, de skal stå fast, hvor de står, og det er den situation, vi også er i i dag. Vi aner ikke, hvad der sker på arbejdsmarkedet. Der tales om den ene eller den anden form for løsning, der tales om indgreb over for nogle grupper af befolkningen af forskellig art, og derfor må vi fastholde, at boligforliget er vi i hvert fald ikke med i, undtagen at det genforhandles under de forudsætninger, som opnås i løbet af de nærmeste dage eller måske uger.

Nu kan man vel sige, at det spiller vel ikke så stor en rolle, for så vidt jeg kan tælle, står der 128 medlemmer i dette ting bag boligforliget. Hvis de fortsat er der, spiller det nok ikke nogen stor rolle, om 4 bliver lagt til eller trukket fra. Men jeg synes i ordførernes taler at spore, at der også dér var nogen bevægelse. I hvert fald tog hr. Knud

Damgaard fra socialdemokratiet forbehold over for lejeforhøjelserne, idet han talte om de snævre rammer, som hans statsminister havde sagt der måtte lægges for indkomst-udviklingen, ja, i det hele taget hr. Knud Damgaards nye standpunkt, og her tænker jeg på, hvad hr. Arne Bjerregaard sagde til hr. Knud Damgaard: står man ved boligforliget, ja eller nej?

Velan, jeg hilser denne nye overvejelse, disse tanker, velkommen. Det tyder altså på, at et stort parti med 54 mandater i denne sal nu kan begynde at bevæge sig. At vi andre er lidt hurtigere, eller at vore talsmænd i hvert fald den 5. december kunne se konsekvenserne og var lidt hurtigere, skal ikke lastes hr. Knud Damgaard eller hans gruppefæller, der var med dengang.

Til gengæld lagde jeg mærke til, at hr. Christophersen og andre, bl. a. hr. Ingomar Petersen, stod fast på, at boligforliget ikke måtte ændres. Velan, det bliver så deres sag, om de uanset de ændrede vilkår vil fastholde disse ting. Vi behøver sådan set ikke at være med i de eventuelle forligsforhandlinger, der skal være mellem de 5 partier, for vi har sagt fra. Vi vil gerne forhandle hele forliget. Vi vil også gerne forhandle lejeværdierne, som kommer til behandling her i morgen, og vi vil også gerne forhandle spørgsmålet om yderligere støtte i form af statslån til boligbyggeri for at nå op på de 40.000. Vi indtager en fleksibel holdning i dag, og vi mener, at politik må rette sig efter de forhold, der bl. a. aftales nede på Sankt Annæ Plads.

Jeg kan ikke sige meget mere om det i øjeblikket, fordi det vil blive afgjort i dette hus og uden for dette hus og af hele regeringens øvrige oplæg, hvorledes vi skal tage fat på disse boliglove. Om man vil føre forhandlingerne separat i 5 partier, eller om man vil søge at inddrage os — der er jo sådan en tendens til hele tiden at inddrage de 4 partier, der sidder i midten her i salen til alle forhandlinger — vel, så skal vi komme, og vi skal tage fordomsfrit på boligforliget, ligesom vi tog meget fordomsfrit på skatteforliget og de besparelser, som på et vist tidspunkt bandt alle forhandlere her i salen.

Der kunne være meget andet, som burde siges her ved en førstebehandling, f. eks. om ungdommens problemer i forbindelse med kollegiebyggeriet, og jeg kunne også

[Arnfast.]

have lyst til at sige noget om de mere umæ-
lende, de husdyr, som kristeligt folkeparti er
en varm fortaler for, og som vi også har
sympati for skal have en form for hunds ret.
Men jeg tror, jeg vil blive ved dette og til
slut sige, at til trods for, at vi kun er 4 i
denne gruppe, har vi dog den fornøjelse at
sidde både i boligudvalget og skatte- og af-
giftsudvalget, hvor disse ting skal udmøntes.
Og dér vil vi gøre et positivt arbejde, uanset
om vi er med i indendørsforhandlinger
sammen med den nuværende regering, eller
vi ikke er. Vi har jo også den glæde at sidde
i det politisk-økonomiske udvalg, og jeg har
på fornemmelsen af de ordførertaler, jeg har
hørt hidtil, at disse spørgsmål er så sam-
menkædet, at de sikkert ender i det politisk-
økonomiske udvalg.

(Kort bemærkning).

Christoffersen (V):

Hr. Arnfasts historiske argumentation er
ikke holdbar. Da centrum-demokraternes
ordfører, hr. Tønnesen, i boligministeriet
accepterede de ændringer, der skulle finde
sted i boligforliget, i boliglovgivningen, var
det 2 dage efter, at helhedsplanen var blevet
forelagt i denne sal. Centrum-demokraterne
valgte altså derfor ikke at tage afstand på
det tidspunkt, selv om de kendte planen.
Der må have været andre motiver.

(Kort bemærkning).

Arnfast (CD):

Jeg er naturligvis hæmmet af ikke at
have deltaget i disse forhandlinger i boligmi-
nisteriet, det indrømmer jeg, men jeg kan
læse, hvad der står i spalte 2817, hr. Chri-
stoffersen, og dér står klart og tydeligt, at
der ikke bliver noget boligforlig med CD.

Jeg kan yderligere erindre de, om jeg så
må sige, nye stemmeforklaringer, som hr.
Erhard Jakobsen gav. Det var ikke nogen
overraskelse, hverken for den daværende
statsminister eller hr. Christoffersen, at
hvis man ville fremtvinge et valg uden
debat om den plan, der var lagt frem,
så måtte man forudse, at man havde svigtet
sine forligspartnere.

(Kort bemærkning).

Ingomar Petersen (RV):

Det er jo egentlig en fantastisk boligpoli-
tisk æggedans, hr. Arnfast her opfører. Jeg
har en fornemmelse af, at da man drøftede
firepartiregeringen og hr. Erhard Jakobsen
og også de konservative skulle indtræde i
denne regering, så ville man godt acceptere
boligforliget, og det var vist også en betin-
gelse for at indtræde i regeringen.

Jeg vil gerne have dette afkræftet eller
bekræftet her fra denne talerstol af hr. Arn-
fast.

(Kort bemærkning).

Christoffersen (V):

Jeg konstaterer blot, at hr. Arnfast altså
fra denne talerstol erkender, at han på
grund af sin manglende deltagelse i forhand-
lingerne har fremsat en forkert påstand.

(Kort bemærkning).

Arnfast (CD):

Jeg mener ikke, at jeg har fremsat en for-
kert bemærkning, men jeg vil da gerne un-
dersøge i de stenografiske referater af det,
om jeg virkelig kan hænges op. Jeg har cite-
ret noget, der står i referatet, ordret her.
Disse forhandlinger omkring firepartirege-
ringer eller andre former for regeringer har
ikke på noget tidspunkt indeholdt en nul-
løsning på indkomstområdet med det resultat,
at så var der mulighed for, at man kunne
gennemføre noget af boligforliget, men det
kan man ikke, hvis man som venstre sagde:
der må ikke være nogen lønudvikling.

(Kort bemærkning).

Ingomar Petersen (RV):

Jeg vil gerne have konkret svar på, hvad
jeg spurgte om, nemlig om det ikke var en
betingelse for at indgå i firepartiregeringen,
at man vedstod det boligforlig, man havde
indgået. Det kræver et svar, et ja eller et
nej, af hr. Arnfast her fra denne talerstol.

Wilhjelm (VS):

Man kan måske have forskellige meninger
om, hvor interesserede de 150.000 arbejds-
løse vil være i hr. Arnfasts svar på det inter-
essante spørgsmål, der lige blev diskuteret.

[Wilhelm.]

Det boligforlig, der her er lagt frem igen, er i virkeligheden en overlevering fra en helt anden tid end den, vi står i nu, nemlig før krisen brød igennem. VS er og har hele tiden været modstander af samtlige nøgleelementer i dette boligforlig såvel som af samtlige nøgleelementer i det fædrene ophav til dette forlig, nemlig S- og SF-forliget fra 1973.

Vi er modstandere af, at man gør boligbyggeriet til en økonomisk regulator og ikke har nogen selvstændig politisk eller social målsætning for sin boligpolitik, men bruger boligpolitikken og boligbyggeriet på samme måde, som man i øvrigt bruger den offentlige sektor, alene ud fra, hvad privatkapitalen på et hvilket som helst tidspunkt konjunkturmæssigt har brug for. Men hvis man endelig gør det, så burde der dog være en mindste overensstemmelse mellem de indgreb, man foretager. Dette boligforlig er en overlevering fra en tid, hvor det var god latin at sætte bremserne i af hensyn til den efterspørgsel på kapital og arbejdskraft, som var i den private sektor i 1972-73.

Den politiske træghed og formentlig også det, at krisen nu er brudt igennem i et sådant omfang, at man ikke bare står med arbejdsløshedsproblemet, men samtidig med en galoperende inflation, har gjort, at man gentager disse bremsemekanismer i en situation, hvor arbejdsløsheden er større, end den har været i en menneskealder. Essenserne i dette forlig er det samme som i det foregående. Det er en nedskæring af byggeriet, det er en fordyrelse over hele linjen for boligbrugerne, det er den tendens, der lå med indførelse af den fulde moms, som heller ikke de nye forligspartier drømmer om at fjerne igen til trods for beskæftigelsessituationen, en fordyrelse af byggeriet, som skønmæssigt, når den er slået igennem på den eksisterende boligmasse, vil føre til en kapitaliseret værdi på ca. 10 mia kr. Det er i private lommer. Det er det nye huslejeprincip for det private udlejningsbyggeri, som i en uendelig spiral lader disse huslejer følge med inflationen, og som også dér lægger

gevinsterne i private lommer. Der er lidt forskel på de to forlig, men disse generelle træk er de samme.

Vi er imod disse træk, vi godtager heller ikke, at der skulle være nogen fornuftig kvota for det danske boligbyggeri på 40.000 boliger. Jeg hørte i øvrigt med interesse, at statsministeren i krydsilden forleden sagde, at det gjorde han egentlig heller ikke, han talte på et tidspunkt om 50.000 boliger. Der er ikke noget naturligt behov, der sætter grænsen ved 40.000 boliger. Man kan selvfølgelig lave overudbud ved at holde priserne oppe, sådan at der allerede ikke er brug for at bygge de 26.000 boliger, der blev igangsat i 1974, men det har intet med behovet at gøre. Hvis den boligmasse, vi har i dag, skal saneres i en takt, der svarer til en levetid på en 60 år, så vil det alene betyde en udskiftning på 28.000 boliger om året. Dertil kommer den befolkningstilvækst, der er blandt de i øjeblikket nye søgere på boligmarkedet, de omkring 20-årige, på 8-10 promille i årlig vækst. Det er andre 15.000-16.000 boliger, og dertil kommer de boliger, der ikke af standsmæssige grunde saneres, men på grund af trafikomlægninger osv. saneres. Alt i alt et behov alene for at holde status quo på tæt op imod 50.000 boliger årligt.

Af de konkrete 2 forslag, der diskuteres i denne runde, skal jeg ikke sige meget om forslaget om ændringer i realkreditloven. Det er jo, som det er nævnt, hovedsagelig en følgelovgivning. Der er selvfølgelig forskellige interessante ting i det alligevel, bl. a. spørgsmålet om, hvorvidt det også er et konsekvent forsøg på at sigte på at få det offentlige helt ud af obligationsmarkedet og altså dermed bl. a. tvinge kommunerne til en komplet selvfinansieringsordning. Det er i hvert fald en håbløs idé i beskæftigelsessituationen, samtidig med at man endnu har pålagt kommunerne lånelofter og andre restriktioner. Men det er ting, vi formodentlig får lejlighed til at vende tilbage til.

Der er vel to hovedelementer i lovforslaget om boligbyggeri, det, der vil ske for det

[Wilhelm.]

almennyttige byggeri, og det, der skulle ske for kollegiesektoren. For det almennyttige byggeri sker der altså ændringer af rentesikringen. Man vil ikke udvide beløbet i takt med den rentestigning, der faktisk er foregået, men laver en omlægning og herunder en anderledes aftrapning, og samtidig, for overhovedet at få den til at slå til, begrænser man det antal almennyttige boliger, den årlige kvota, som overhovedet kan oppebære rentesikringen, til 8.000. Vi kan selvfølgelig ikke være tilhængere af denne begrænsning, men jeg vil da godt også understrege, at selve princippet i en rentesikring, som ikke er andet end et sikkerhedsnet under det obligationsmarked, hvor en finanskapital så i øvrigt kan få opstillet sine nok så ublu rentekrav, er vi ikke tilhængere af.

Dertil kommer så udligningsbidraget, de 8 pct.s finansiering af det almennyttige byggeri, som skal pålægges de ældre almennyttige boliger op til 1965, som der jo har været talt en del om i dag. Vi er heller ikke tilhængere af det. Der er sket stigninger i forvejen i det ældre almennyttige byggeri, og disse store tal, som nogle har været fremme med, vil jeg da gerne omsætte til noget, som er overskueligt for den enkelte. Denne 8 pct.s finansiering af det nye almennyttige byggeri, foranlediget gennem bidrag fra det ældre via Landsbyggefonden, vil i gennemsnit betyde 1.000-1.200 kr. i årlig huslejestigning for de ældre almennyttige boliger. Så ved folk nogenlunde, hvad det er, det kommer til at betyde for deres vedkommende.

Om finansieringsformen i øvrigt: alle og enhver ved jo i dag, at det er urealistisk, i hvert fald i det kommende finansår, at regne med, at kommunerne skulle have været i stand til at opfylde deres andel af finansieringskravet på de 5 pct. Man havde ikke gnost af chance med budgetvedtagelserne inden 1. oktober for at tage højde for disse nye finansieringsregler, som ikke var vedtaget på det tidspunkt og stadig væk ikke er det. Det vil i realiteten sige, at også her lægger man en voldsom bremse på mulighederne for bare at realisere kvotaen på de 8.000 boliger. Og så kommer nu nogle af forligsparterne og siger: nå ja, men hvis det ikke kan lade sig gøre, enten Landsbyggefondens midler ikke slår til, eller den kommunale finansiering ikke er til stede, så

skulle de 8.000 betragtes som et maksimum, og så måtte antallet altså blive tilsvarende lavere.

Det er jo kønt alt sammen. Vi ved allerede i dag, at det ikke kan lade sig gøre. Der vil ikke blive bygget 8.000 boliger i det kommende finansår under loven om almennyttigt boligbyggeri, hvis man opretholder kravet om den 5 pct.s kommunefinansiering. Vi ved, at de almennyttige selskaber i dag står og på det nærmeste er piskede i nogle situationer til at sælge ud af de byggegrunde, de endelig med besvær har skaffet sig, så at sige har vristet ud af den private jordspekulation, tvunget til at sælge ud af dem. Det sker på et tidspunkt, hvor i øvrigt for første gang i mange år byggegrundspriserne er stagnerende, og hvor det selvfølgelig kun er rent midlertidigt, og hvor de derfor kan komme i en situation, hvor de tvinges til at sælge. Helt bortset fra, at vi er modstandere af dette tvangssalg under alle omstændigheder, tvinges de oven i købet til at sælge på det ugunstigst tænkelige tidspunkt, men med sikkerhed for, at de private købere, som ikke er bundet af sådan nogle igangsættelsesbestemmelser her, kan hente sig de gevinster, som snart igen vil rulle over jordspekulationen.

Jeg synes, det er interessant at høre hr. Christophersens erklæring om, hvad aftalen egentlig indebar af gensidige forpligtelser, for det bekræfter, hvad vi hele tiden har sagt, at der ikke var nogen aftale eller nogen sikkerhed for 40.000 boliger i dette boligforlig. De 40.000 var ganske uforpligtende ord. Hvis der var nogen som helst forpligtelse i det, så var det som et øvre loft, men der var derimod ikke nogen som helst garantiordning, der skulle sikre, at disse 40.000 boliger blev bygget. Nu kan enhver se, at det bliver de ikke med de regler, der er aftalt, men alligevel kommer den ene og den anden og den tredje af forligsparterne og siger: ja men alt, hvad der overhovedet kan aftales af støtteordninger inden for boliglovgivningen i disse fire år, er fastlagt i dette forlig, og kan der så ikke bygges 40.000 boliger, og kan der så ikke bygges 8.000 boliger i den almennyttige sektor, så må man lade være med at bygge dem.

Det er faktisk, hvad vi hele tiden har sagt i vores fortolkning af det forlig. Der lå ingen garanti, tværtimod. Der lå f. eks. på

[Wilhelm.]

det almennyttige boligbyggeris område og specielt med kravet om 5 pct.s kommunal finansiering af det tværtimod en garanti for, at disse kvoter ikke kunne opfyldes. Det har man vidst. Vi vidste det i hvert fald. Det kunne man læse sig til ud af den tekst, og det har vi fået bekræftet i dag af forligspartierne.

Til allersidst vil jeg lige sige om regeringens forslag uden for forliget om de midlertidige statslån, som har bekymret nogle af forligspartierne, at jeg ved nu og oprigtig talt desværre ikke, hvor stor grund der er til bekymring. Det var jo dette forslag, vi havde en pinlig runde om i fredags om, hvorvidt der stod 40.000 eller 25.000 boliger. Der stod som bekendt 40.000 boliger. Nu er det så kommet i den nye udgave her, og nu står der simpelt hen ingenting. Nu står der hverken 40.000 eller 25.000 boliger. Der står intet om, hvor meget eller hvor lidt dette med de billige statslån overhovedet skal virke i retning af at sætte beskæftigelsen i gang, så det er begrædeligvis nok meget begrænset, hvilken årsag forligspartierne har til at være foruroligede over dette forslag.

Det eneste, der står, som man kan læse noget ud af, er, hvad boligministeren forventer vil blive omfanget af denne ordning i det kommende finansår, 1975-76, nemlig en beløbsramme på 200 mill. kr. Når man så regner tilbage fra den, kan man sige, at det, boligministeren forventer disse statslån skal bruges til, er 7.000 boliger færdiggjort i 1975-76.

Johan Philipsen (V):

Må jeg først sige tak for hr. Knud Damgaards kompliment. Den skal jeg tillade mig at arkivere blandt andre oplevelser fra 14 måneder i boligministeriet.

Så vil jeg selvfølgelig beklage at måtte se i øjnene, at et parti fra boligforliget øjensynlig forsøger at løbe sin vej. Det er jo altså engang sandhed, at centrum-demokraterne ved at gå ind i denne regering, der næsten var dannet eller var dannet, stod på boligforligets grund, og det er i hvert fald det sidste standpunkt, de mig bekendt har haft i denne sag. I øvrigt er den begrundelse, hr. Arnfast anfører, ikke korrekt, og den fører

ingen steder hen. Begrundelsen lød jo på en nulløsning eller sådan noget.

Må jeg gøre opmærksom på én ting til. Det er jo adskillige år siden, man her i landet og i øvrigt i Vesteuropa kunne sætte lighedstegn imellem lønstigning og reallønssstigning. Vi ved såre godt, at når lønnen stiger f. eks. 15 pct., så stiger priserne 10 pct., nogenlunde $\frac{2}{3}$, eftersom vi sætter gæld i udlandet eller afbtaler, og det gælder i øvrigt alle industrilandene.

Og så gør jeg endvidere hr. Arnfast opmærksom på, at vi, siden vi lavede det forlig i juni, har fået nogle skattelettelser, så de påstande om, at de økonomiske vilkår skulle være væsentlig ændret, er ikke korrekte, de er i hvert fald ikke ringere. I øvrigt er det jo en fastslået kendsgerning, at vi desværre er temmelig langt fra en nulløsning i øjeblikket.

Så skal jeg ikke blande mig i debatten fra venstre side i salen, men kun sige til hr. Henning Philipsen, der langer ud efter det private kapitalmarked: hvad er der i grunden sket? Vi tillod — og jeg mener, det var rigtigt — at lade de almennyttige selskaber optage lån med 45, for nogles vedkommende indtil 60 års løbetid, og de folk, der har sparet disse penge op, har haft fornøjelsen at se disse midler reduceret til ukendelighed i en tid, hvor kronens værdi halveres hvert femte år, for det er det tempo, vi har i øjeblikket. Det er det, der i SF's fremstilling bliver lejerfjendsk. Nej, det har været opsparringsfjendsk. Det hænger også sammen med en nogenlunde ordentlig forståelse af de problemer, vi i øjeblikket diskuterer.

Så skal jeg huske at sige til hr. Arne Bjerregaard, at vi har en befolkningstilvækst på en halv procent og har haft en boligtilvækst på 2-3 pct., og selv meget små udsving i rytmen i dette samfund vil give sig store udsving i byggerytmen, det vil ingen kunne forhindre, uanset hvilke systemer de stiller på benene.

Må jeg så til sidst gøre nogle bemærkninger om de boliger, der kommer til at mangle i en rimelig målsætning: 40.000 i 1976, for i år skal vi nok nå dem. Det er jo det ejendommelige og karakteristiske ved situationen, at de, der beslutter at bygge i dag, ved, de kan få boliger bygget til samme pris som sidste år, for nogles vedkommende endda

[Johan Philipsen.]

samme pris som forrige år. De kan endvidere låne pengene i 2 lag realkredit til en reel rente, der i hvert fald mindst er 3 pct. lavere end dem, der er kommet uheldigst af sted. Min samvittighed er i hvert fald stærkest belastet over for de huse, der står tomme i øjeblikket, og dem, der er blevet solgt i den senere tid, fordi vi af mange og erkendte grunde måtte se til, mens rentefoden bevægede sig op over 17 pct., og vi ved, de folk ikke kan løbe fra den effektive rente, så skulle der da ske mærkelige ting nu i de kommende år.

Derfor vil jeg gerne have sagt til boligministeren, at jeg er særdeles villig til at diskutere muligheder for at komme ud af den kældertilstand, vi er kommet i, og det er også derfor, jeg brugte den vending, at det er i realiteten 3 pct. billigere at bygge i dag, end det var, da mange besluttede at bygge de for mange huse. Det må vi have dem fortalt, så folk kan forstå det.

Men ind i disse overvejelser, hvor svært det end måtte være, er vi nødt til at have inddraget de huse, der står tomme i øjeblikket, for det er nu engang en almindelig og korrekt markedsbetragtning, at så længe der er tomme enheder, så påvirker det voldsomt afsætningen af nye enheder. Og vi har et for stort antal tomme parcelhuse. De er finansieret under særdeles ugunstige omstændigheder, og lige så vel som det almennyttige byggeri er plaget af de tomme lejligheder, så vil en normal byggerytme, som vi alle ønsker i dette land, være plaget af et for stort antal tomme parcelhuse, så længe dette eksisterer. Det er — og det er et af de første spørgsmål, jeg vil stille i boligudvalget — jo af dagspressen fremgået i den senere tid, at der er begyndt at komme liv i markedet for salg af byggegrunde i kommunerne. Det skulle lade formode, at stigningen i påbegyndelsen af parcelhuse måske ikke er så langt borte, som vi tror. Men det er en af de ting, som vi skal have hold på, også i vurderingen af, hvad der eventuelt måtte kunne gøres på dette område.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Må jeg først rette en tak til forhenværende boligminister Johan Philipsen vedrørende det sidste indlæg. Jeg vil da godt sige, at jeg med mange af de bemærkninger er

helt enig i hr. Johan Philipsens synspunkter, for det er jo rigtigt, at de problemer, som også hr. Knud Damgaard rørte ved med de tomme lejligheder og de tomme huse, i sig selv er en bremse på, at nyt byggeri skal gå i gang. Så er spørgsmålet, hvordan vi angriber det problem, der ligger i, at byggeriet er gået ned med de store tal og ledigheden inden for boligsektoren er steget så voldsomt, som tilfældet er.

Uden at jeg her skal tage hul på droftelserne, som vel kommer i denne uge her om det lovforslag som regeringen har fremsat i dag, så vil jeg da lige henvise til, hvad det var, jeg sagde som indledning til denne debat. Jeg sagde, at det afgørende er at få gennemført foranstaltninger, der kan vende udviklingen i byggeriet, og jeg er derfor parat til at drøfte andre forslag end statslånsforslaget, der måtte være egnede til at nå det mål at sætte gang i beskæftigelsen.

Jeg håber, at dette må være svar nok til dem, der ligesom har sat et spørgsmålstegn ved dette lovforslag og så socialdemokratiets holdning til boligforliget. Ja, undskyld, jeg sagde 6 partier, men man kan jo aldrig vide med det sjette, om det er der eller ej, men vi må altså nu konstatere, at det ikke er der.

Må jeg i øvrigt sige til hr. Knud Damgaard, som har stillet mig et spørgsmål om eventuelle tilskud til opretninger eller isoleringer, som folketinget måtte vedtage, at der jo endnu ikke er vedtaget noget, men der er fra radikal side fremsat et forslag til folketingsbeslutning, og der er fra regeringens side ytret meget stor sympati herfor, og vi vil også komme med yderligere forslag til at sikre beskæftigelsen i denne retning. Al den stund disse forslag vil blive gennemført, så er det jo givet, at man her sætter ind på at afhjælpe problemer, som ellers, hvis de skulle afhjælpes, ville belaste lejen i den pågældende sektor, og dermed kan man sige, at det kan lette over for det, man kan sige den omkostningsbestemte leje eller den del af lejen, som beboerdemokratiet ellers skal tage stilling til i relation til forbedringer af den ene eller den anden art. Altså set ud fra det og ud fra, at folketinget vil være positivt over for dette, så er det et ja.

Jeg skal ikke på nuværende tidspunkt gå ind på problemerne omkring Brøndby Strand eller Køge Bugt-problemerne i al

[Boligministeren.]

almindelighed, det får vi nok lejlighed til at vende tilbage til.

Jeg tror, at jeg også med det, jeg indledningsvis sagde, har svaret på hr. Christophersens spørgsmål, og jeg håber, at vi også kan få en hurtig ikrafttrædelse af lovgivningen, men det må vi drøfte i boligudvalget. Jeg så meget gerne, selv om vi fik denne hurtige ikrafttræden af lovene, at vi så alligevel kunne overholde den tre måneders frist med varsel af lejeforhøjelserne, som jo også var forudsætningen, da ministeren fremsatte lovforslagene første gang.

Hr. Knie-Andersen vil jeg godt love, at vi skal arbejde hurtigst muligt med de nødvendige ændringer af realkreditlovgivningen, som også statsministeren annoncerede det i åbningstalen. Jeg vil godt sige, fordi der måske har været lidt misforståelse med hensyn til valg af medarbejderrepræsentanter i realkreditinstitutterne, at det jo var sådan, at denne bestemmelse er vedtaget af folketinget i en tidligere lov — jeg tror, det var i 1972-73 — og det, vi altså nu skal, er at udarbejde retningslinjerne. Jeg kan sige, at selv om dette lovforslag kun er til første behandling, så er der altså lovbeholdning for, at vi allerede er gået i gang med at lave disse ting, så vi er altså godt på vej her.

Til fru Kirsten Jacobsen vil jeg sige, at man jo altid kan tage en debat om, hvor stort et behov der er for boligbyggeri. Det vil vel nok altid være ud fra det grundsyn, man har på disse problemer, og da jeg tvivler på, at fru Kirsten Jacobsens grundsyn og mit grundsyn rigtig kan harmonere, tror jeg, at det at gå ind i en dialog om en behovsanalyse vil være at spille tiden. Det kunne vi måske gøre ved anden lejlighed.

Jeg skal heller ikke kommentere fru Kirsten Jacobsens store kærlighed til det almennyttige byggeri. Når man så snakker det fri boligmarked, ja, så kan man mange gange undre sig, for hvad er det frihed til? Og hvad er egentlig — og det tror jeg også vi kunne få megen tid til at gå med at diskutere — et frit boligmarked? Man kan kalde det et friere, men et helt frit boligmarked, det kan man vist få megen tid til at gå med at diskutere, hvad det egentlig er.

Til hr. Ingomar Petersen vil jeg kun sige, at vi hurtigst muligt skal komme i gang med drøftelserne om kollegier og de sociale

institutioner. Jeg er enig i, at det ikke kan nås samtidig med det andet. Jeg tror ikke, jeg har andet at sige til hr. Ingomar Petersen, men jeg siger tak for viljen til at se på nogle af de problemer, som også jeg indledningsvis rejste.

Jeg er ked af, at hr. Schlüter nu vil, ikke løbe, det vil jeg ikke sige, men ligesom sætte et spørgsmålstegn ved forkøbsretten, men vi må vel se på i udvalget, hvad det er, hr. Schlüter mener dér.

Til hr. Henning Philipsen, og for så vidt også hr. Kaj Hansen, vil jeg i forbindelse med det gode råd, regeringen får om, at vi skal sætte noget andet og bedre i stedet for dette, gerne stille det spørgsmål: sammen med hvem og med hvilket flertal? Jeg synes, det er et relevant spørgsmål, for jeg synes da, det er udmærket at anvise, at der er bedre løsninger på boligproblemerne end dem, 6 partier her — undskyld, 5 partier her — er enedes om, men jeg synes, det er lidt forkert i denne situation og med den sammensætning at pege på, at man skulle finde noget andet at sætte i stedet for og noget bedre at sætte i stedet for.

I øvrigt har jeg ikke andre bemærkninger til hr. Henning Philipsen og til hr. Kaj Hansen, som jo stort set gennemgik forslaget, som det i dag ser ud.

Over for hr. Arnfast kan jeg kun beklage, at jeg har taget 6 partier med; jeg har givet udtryk for, hvorfor jeg gjorde det, men jeg er altså nu klar over, at jeg ikke længere skal gøre dette.

Hr. Wilhjelm har jeg heller ikke mange bemærkninger til. Det er korrekt, som hr. Wilhjelm giver udtryk for, at saneringspolitikken og byfornyelsen, og også hvad boligerne koster, er afgørende faktorer, når man skal bestemme, hvilke behov der er for boliger i dette samfund. Disse ting hænger nøje sammen, men det hænger vel også sammen med, hvilken økonomisk formåen vi har i dette samfund til at opfylde de behov for boligforsyning, som man måske kan stille op ud fra ideelle hensyn.

Når hr. Wilhjelm sådan lidt ironisk fortæller, at der altså kun er plads til 7.000 boliger, så vil jeg mene, det er lidt demagogisk. Det er rigtigt, at der i bemærkningerne til forslaget, som altså ikke er til behandling her i dag, står, at det vil formentlig være disse 200 mill. kr., der kommer til udbeta-

[Boligministeren.]

ling, men hvis dette lovforslag bliver vedtaget, så kan der sættes betydelig flere boliger i gang, altså op til ca. 25.000 boliger, efter lovforslagets bestemmelser, og det er jo straks noget helt andet.

Knud Damgaard (S):

Jeg skal ikke trække tiden langt ud med at kommentere de spørgsmål, der har været fremme, men dog sige, at jeg var meget glad for hr. Christophersens bemærkninger, som jo understregede, at man fra venstres side er klar til at være med til at finde sådanne initiativer, som kan stimulere til, at vi kan nå den produktion på 40.000 boliger, som jeg jo netop understregede at vi var blevet enige om og yderligere havde strammet betingelserne for at kunne nå. Det er måske det, der gav anledning til, at man på baggrund af et par af mine udtalelser rejste det spørgsmål, om vi var løbet fra boligforliget. Det er vi sandelig ikke. Men det må være rimeligt, når man, som sket er, har strammet forpligtelserne til at bygge de 40.000 boliger og herunder de 8.000 almennyttige lejligheder, at man så også drøfter den økonomiske stimulans, der skal til, eller andre muligheder for at sikre sig, at man når målsætningen. Det var det, jeg tillod mig at pege på at man nu også måtte tage med i udvalget. Jeg synes, det er helt rimeligt, at det sker, og finder ikke, at der i de udtalelser, der er fremsat i dag, er noget, der hindrer, at vi kan finde en fornuftig løsning på det problem.

Jeg har alligevel lyst til at føje én ting til. Vi taler om behov i forbindelse med byggesektoren, og det er vel rigtigt, at 40.000 boliger, det er et tal, man henholdsvis kan gå under eller over, men jeg har for nylig haft nogle samtaler med byggeindustriens folk, som ikke er i tvivl om, at netop et boligbyggeri omkring de 40.000 er det byggeri, man anser for det bedst egnede også for byggesektoren — også hvis man skal imødekomme de behov, der kan være for en forøget eksport fra boligindustriens side. Endelig passer tallene jo ganske godt til befolkningstilgang, til saneringshensyn og til det stigende boligbehov, som vi må kalkulere med.

Christophersen (V):

Jeg takker ministeren for hans besvarelse. Jeg takker også hr. Knud Damgaard for hans seneste bemærkninger. Jeg må opfatte de faldne udtalelser sådan, at man altså nu erkender de politiske realiteter og er enig med os i, at de ændringer, som skal gennemføres i boligforliget, naturligvis må forudsætte, at forligspartierne er enige. Jeg vil godt til hr. Knud Damgaard sige, at der er ikke noget nyt i, at vi mener, at de 40.000 er en rimelig målsætning; det har vi jo sagt fra starten. Og det er klart, at hvis der skal være indhold i det, så forudsætter det også, at vores lovgivning gør det muligt. Vi har tidligere peget på, at den naturlige vej er en normalisering af vores realkreditsystem. Vi tror ikke på subsidiering, men det kan jo heller ikke være nogen nyhed for hr. Knud Damgaard eller for ministeren.

Må jeg blot i øvrigt til hr. Arnfast sige, uden at jeg skal forlænge min deltagelse i den debat, at hr. Arnfast behøver ikke at benytte tid på at gennemgå stenografiske referater, for det var ikke det, min bemærkning gik på. Jeg betvivler ikke, at hr. Erhard Jakobsen, den dag da valget blev udskrevet, fra denne talerstol erklærede, at centrum-demokraterne ikke længere var bundet af boligforliget. Det, jeg blot gør opmærksom på, var, at den aften i boligministeriet, hvor centrum-demokraternes ordfører, hr. Tønnesen, på sit partis vegne accepterede en række ændringsforslag og derudover sammen med de øvrige partier bekræftede, at de stod fast ved boligforliget, da havde den daværende regerings helhedsplan ligget i folketinget i to døgn. Hvis man på den baggrund havde fundet grund til at tage afstand fra sin deltagelse i boligforliget, så havde det været den aften, man skulle gøre det. Det gjorde man ikke.

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg har kun et par meget korte bemærkninger til boligministeren. Jeg er enig med boligministeren i, at behovsanalyser kan man lave sådan næsten efter forgodtbefindende, men jeg tror ikke, at man behøver at være boligminister eller embedsmand i boligministeriet for at finde ud af, at når der står 10.000 tomme boliger rundt omkring i landet, så er behovet opfyldt. Det er min

[Kirsten Jacobsen.]

mening, og jeg tror, det er en masse fornuftige menneskers mening.

Hvis man nu tænkte sig, at det var biler, det drejede sig om, og der på kajen stod 10.000 biler, som ikke kunne sælges, så tror jeg ikke, nogen som helst fornuftig eller ansvarlig automobilimportør ville give sig til at importere nogle andre, selv om man havde en behovsanalyse 2 år forinden, som sagde, at man pr. år skulle importere 40.000. Jeg tror egentlig, at hans sunde sans ville sige ham, at det måtte man simpelt hen lave om på.

Boligministret spurgte: hvad er et frit boligmarked? Et frit boligmarked er efter min mening et boligmarked, hvor det er udbuddet og efterspørgslen, der bestemmer varens pris. Det er et boligmarked, hvor folk vælger bolig efter behov og økonomisk formåen og ikke efter, hvor de kan opnå de største statstilskud.

Må jeg til hr. Henning Philipsen ganske kort sige, at når han siger, jeg optræder som ordfører for Ejendomsmæglerforeningen, er jeg da glad for det på min stands vegne — det er som regel fornuftige folk — men det er jo således, at hvis de saglige argumenter holder op, så er det nemt at anvende postulatet, og jeg kunne meget nemt vende argumentet om og sige, at jeg har meget ofte fra denne talerstol hørt hr. Henning Philipsen optræde som formand for de sociale boligelskaber.

Ingomar Petersen (RV):

Jeg synes, en væsentlig ting i denne debat her under første behandling er klart at få gjort op: hvem er med i dette boligforlig af de partier, som i sin tid var med til det? Det synes jeg er væsentligt for de kommende dages forhandlinger, når vi skal videre med boliglovgivningen.

Jeg forstod på hr. Schlüter, at forkøbsretten til lejerne var man ikke så begejstret for i det konservative folkeparti. Det kan man måske forstå ud fra en konservativ tankegang. Men jeg vil gøre opmærksom på, at repræsentanten for det konservative folkeparti, hr. Juul-Madsen, aftenen før valgets udskrivelse tiltrådte denne forkøbsret. Jeg går ud fra, at det konservative folkeparti trods alt vil vedstå boligforliget.

Lige så vel som hr. Erhard Jakobsen ved sit tilsagn om indtrædelse i firepartiregeringen — hvilket vi har fået bekræftet af den tidligere boligminister — ville gå ind for boligforliget, så går jeg ud fra, at det samme har været tilfældet for det konservative folkeparti og for kristeligt folkeparti. Derfor går jeg ud fra, at for disse partiers vedkommende kan der ingen tvivl være om, at man vedstår boligforliget.

Spørgsmålet er så, om hr. Arnfast kunne opføre sig med denne boligpolitiske æggedans og her klart erkende — og jeg mener, at hvis centrum-demokraterne vil være med i boligforliget og opføre sig som et seriøst parti i dette folketing, så bør hr. Arnfast herfra bekræfte det: vi er med i boligforliget, vi står ved de aftaler, der er truffet. Hvis man ikke gør det, ja, så ved vi, hvor vi har centrum-demokraterne, så ved vi andre, at man kan altså ikke lave en aftale med dette parti, hvilket jeg beklager på centrum-demokraternes vegne, men også for de andre politiske partier i dette folketing. Der er visse partier, man ikke kan stole på, men jeg håber ikke, det har smittet så kraftigt, at det også har smittet til centrum-demokraterne.

Til hr. Henning Philipsen vil jeg da sige med hensyn til de 8 pct. til Landsbyggefondens, at der står udtrykkeligt i boligforliget 8 pct. eller mere, så hr. Henning Philipsen behøver ikke at være så nervøs. Hr. Henning Philipsens ønsketænkning om, at boligforliget skulle være forlist, tror jeg ikke på. Det er forhåbentlig godt forankret.

Den tidligere boligminister, hr. Johan Philipsen, udtalte, at de mange tomme parcelhuse gjorde, at han havde meget dårlig samvittighed. Jeg kan forstå, hvis den tidligere boligminister har dårlig samvittighed over for de mennesker, som bor i huse, der er bygget og finansieret under den meget høje rente. Men at huse står tomme i dag, ja, det er da beklageligt, men man må vel erkende, at det er huse, som er bygget med spekulation for øje, og havde det været gode tider, så havde de pågældende vel tjent en 30.000-40.000 kr. pr. stk., hvad de har gjort hidindtil og før i tiden; nu er man altså kommet ind i en spekulation, som har vist sig grundet forholdene ikke at være så god, og nu kan man ikke afsætte

[Ingomar Petersen.]

husene. Jeg synes ikke ligefrem, den tidligere minister behøver at have dårlig samvittighed over for dette.

Det glæder mig, at boligministeren — sådan forstod jeg hans udtalelser med hensyn til det fremsatte lovforslag om midlertidige statslån — også så muligheder for andre løsninger på problemet. Det opfatter jeg sådan, at man, hvis der overhovedet kan blive tvivl om det — og det er der jo, vi mener jo ikke, vi andre, at det er i overensstemmelse med boligforliget — så vil ministeren trække dette forslag tilbage, så vi ikke på dette punkt skal have nogen problemer.

Jeg håber også, at vi meget hurtigt kan få gennemført disse boliglove.

Om de 40.000 boligenheder vil jeg også sige, at ikke mindst for beskæftigelsen i bygge- og anlægssektoren er det vigtigt, at vi opnår at få dem bygget. Det er jo sådan, at ca. 60 pct. af den stigning, vi har i arbejdsløsheden herhjemme, kommer fra bygge- og anlægssektoren, og når vi ved, at hver gang tre mand er beskæftiget i denne sektor, har det en afledt virkning på beskæftigelsen andre steder med to, så kan man se, at en stor del af stigningen i arbejdsløsheden udelukkende skyldes indenlandske forhold, nemlig bolig- og anlægssektoren.

Schlüter (KF):

Kun for klarheds skyld en kort bemærkning til den radikale ordfører. Boligforliget er fra juni. Boligforligets tekst vedkender vi os stadig fuldt ud. I oktober, den 2. oktober, fremsattes et hold lovforslag, som var i fuld overensstemmelse med den aftale, der blev truffet i juni. Senere har der været forhandlinger i boligudvalget, og aftenen før valget blev udskrevet i december, var der et møde mellem de boligpolitiske ordførere, og jeg forstår, at det resulterede i nedfældelsen af et notat om, hvad man den aften snakkede om, og hvad boligordførerne vistnok var enige om. Men på enkelte områder er der herved sket tilføjelser til den oprindelige boligpolitiske aftale, som på grund af valgets udskrivelse ikke er blevet forelagt og altså heller ikke har kunnet få tiltrædelse i den konservative folketingsgruppe. Det var sådan et par punkter, jeg tog op i min ordførertale og sagde, at dem måtte vi sætte et

spørgsmålstegn ved, dem ønskede vi nærmere debatteret i boligudvalget. Det var ikke mindst spørgsmålet om forkøbsretten, jeg her havde i tankerne. Dette er baggrunden for den ordførertale, jeg har holdt i dag.

Henning Philipsen (SF):

Jeg vil gerne først sige til hr. Johan Philipsen, at vel er det rigtigt, når han siger, at obligationsrenten er 3 pct. lavere nu, end den var sidste år, men det ændrer jo intet ved, at anlægsudgifterne i boligbyggeriet bestemt ikke er 3 pct. lavere, end de var sidste år, tværtimod. Der er her sket det diametralt modsatte, og det er jo det, det drejer sig om, når vi skal se på de 8 pct. fra det ældre, almennyttige byggeri, som skal indbetales til finansiering af det nye byggeri. Det var for så vidt — lad mig gøre den bemærkning til boligministeren — det, jeg mente med, at vi måtte få sat noget andet og noget bedre i stedet — i stedet for disse 8 pct., som man vil opkræve. For disse 8 pct. er, som jeg før sagde, ikke 35 eller 70 mill. kr., som udtrykkeligt — lad det være sagt til hr. Ingomar Petersen — er de beløb, der er angivet i lovforslaget og i forliget, men de er nu med den prisudvikling, der er sket, blevet til 192 mill. kr. Hr. Wilhjelms har omregnet dem til en årlig huslejestigning på 1.000-1.200 kr., hvilket efter min opfattelse nok skal passe. Hvad er det, man gør hermed? Man gør ganske enkelt det, at man gør et klart — måske, det vil jeg gerne tro, ubevist — forsøg på at gøre resten af det almennyttige byggeri til en ny Brøndby Strand-tragedie. Det er det, man forsøger på.

Man glemmer, at der ikke findes en mere inflationshæmmende faktor i dette land end netop det almennyttige byggeri, fordi deres værdier ikke kan omsættes, belånes, aktiviseres i form af forøget gældsstiftelse, som det kan ske i andre former for bebyggelse.

Hr. Knud Damgaard siger, at han har talt med byggefolk, som siger, at 40.000 boliger, det passer til behovet. Hvor ved de byggefolk det fra? Det aner de da ikke noget om. Jeg vover den påstand: det ved de da ikke noget om, slet ikke hvis det er entreprenører. Det, det drejer sig om, er: hvis man prøver på at kigge på f. eks. PP I eller PP II, vil man se, at man over en 15-årig periode — og det var det, vi talte om, den-

[Henning Philipsen.]

gang vi lavede forlig, og det synes jeg var mere fornuftigt — opførte mellem 50.000 og 55.000 boliger om året, fordi så ville man samtidig have gennemført et byggeri og en sanering og en byfornyelse årligt på 15.000 boliger, således at vi kunne have fået også den pukkel af vejen. Det er det, det drejer sig om.

Jeg skal bare ganske kort sige til fru Kirsten Jacobsen, at man kan naturligvis have den logik, som hun indbygger hos sig selv, at fordi der står 10.000 boliger ledige, så har vi også boliger nok, og jeg skal aldeles ikke blande mig i, hvorvidt hun bestrider boligministerens intelligens, det er op til hende selv, men jeg synes, hun skulle have undladt at indblande boligministeriets embedsmænd, som ydermere ikke har mulighed for at svare hende herfra. Det ville have klædt fru Kirsten Jacobsen betydelig bedre.

(Kort bemærkning).

Knud Damgaard (S):

Til hr. Henning Philipsen blot dette, at det, jeg talte om, var byggeindustriens behov. Det, vi taler om her, er dels 40.000 boliger, dels genskabelsen af beskæftigelsen i byggeindustrien som noget afgørende og vigtigt. Det svarer til 40.000 boliger med en indbygget mulighed for reserver til eksport.

Arne Bjerregaard (KrF):

Må jeg først sige til hr. Ingomar Petersen, at jeg forstår ikke rigtig, at også de radikale bliver ved med at snakke om, at kristeligt folkeparti ikke er med i boligforliget. Vil I ikke have os med, så synes jeg da virkelig, I skal sige klart til, for så kan vi i al fald om ikke andet så tage det til efterretning og tage vores forholdsregler derefter. Jeg har sagt klart flere gange, at vi vedstår dette forlig. Jeg forstår ikke, at man hele tiden vil pådutte os, at vi svigter et forlig, som om vi har en mindre anstændighed end andre. Jeg ved ikke, om det er det, der skal ligge i det, men efter mit kendskab til hr. Ingomar Pe-

tersen kan jeg da ikke tro, at det er det, der ligger i det.

Lad mig da sige for syvende gang, at vi svigter ikke dette boligforlig, hvis ikke andre gør det, hvis ikke væsentlige partier, havde jeg nær sagt, svigter det. Her må jeg selvfølgelig først og fremmest med glæde konstatere boligministerens bemærkninger om, at boligministeren er rede til at drøfte alle mulige forslag, der kan være med til at fremme byggeriet, så vi kan nå den målsætning, som vi er enige om. Det vil vi da gerne være med til at arbejde med i udvalget. Jeg synes, at boligministeren skulle tage konsekvensen af denne vilje til at forhandle i udvalget og med forligspartierne og tage det forslag af bordet, som netop er i modstrid med forliget. For ellers må man jo sige, at de ord, man brugte forrige år mod centrumdemokraterne, simpelt hen bliver ord, man nu må bruge mod sig selv. Vi kan i al fald fra kristeligt folkepartis side ikke gå ind i en dybere drøftelse af boligforslaget igen, før end vi får at vide, om dette forslag er med nu eller det bliver taget af bordet.

Kaj Hansen (DKP):

Jeg synes, det er en meget primitiv indstilling, fru Kirsten Jacobsen lægger for dagen, når hun siger: der skal overhovedet ikke bygges mere, end der er behov for. Der står 5.000 ledige lejligheder, altså er der ikke behov for flere lejligheder. Jeg tror ikke, man kan komme langt med en sådan politik. Der står jo også 10.000 tomme parceller, som hverken fru Kirsten Jacobsen eller hendes kolleger har været i stand til at sælge. Det hænger sammen med, at hele dette byggeri har fundet sted i en periode med abnormt høje byggeudgifter og renteudgifter. Det skulle man hellere erkende i stedet for at give en så mærkelig forklaring som den, vi her blev præsenteret for. Det er jo en fantastisk diskussion, der er omkring dette boligforlig, og det mest fantastiske er vel nok, at man ikke rigtig vil erkende, at tingene har ændret sig ganske afgørende, siden man i de hede sommerdage i juni

[Kaj Hansen.]

måned sidste år sad og fik fileet det forlig sammen.

Man siger alle sammen, at det er da klart, at man må nå de 40.000 boliger, men hvordan skal de nås, og hvor står det i boligforliget, hvordan man skal nå dem? Hr. Schlüter siger, at vi må have lavet lidt om på realkreditte, og hr. Ingomar Petersen har ikke andet forslag, end at det kan klares med nogle indeksslån. Ja men det er jo ikke sådanne løsninger, som overhovedet er i stand til at løse det problem. Når boligministeren så har fået det gode råd, at han skulle sætte noget andet og bedre i stedet for det boligforlig, så spørger boligministeren: med hvem? Ja men det er jo det ulykkelige ved sådan nogle forlig. Nu har socialdemokratiet jo bundet sig. Jeg ved efterhånden ikke, om det er 5 eller 6 partier, der er med i forliget, men det er jo deromkring. Man har låst sig fast til hinanden; uanset om vi får 40.000 eller 50.000 eller 60.000 ledige bygningsarbejdere, så må der ikke røres ved det forlig, og det er ligegyldigt, hvordan den økonomiske situation ændrer sig. Man har låst sig fast på dette forlig, og dette forlig binder mange år frem i tiden. Det kan da ikke være en rigtig politik for dette folketing, at man låser sig fast, uanset hvordan den økonomiske situation og hvordan arbejdsløsheden udvikler sig. Det, der er behov for, er da at få løst op for dette forlig, få dette forlig fejlet af bordet og så tage udgangspunktet i boligpolitiske drøftelser, der er i overensstemmelse med den økonomiske situation, vi har, og med den store arbejdsløshed, vi har i byggefagene.

Arnfast (CD):

Jeg bliver vel nødt til at rydde op i nogle af de ting, der henstår til mig.

Hr. Christophersen henviser stadig væk til aftenen, før valget blev udskrevet. Det er da rigtigt, at da forhandlede man om det daværende boligforlig, og jeg tør nok sige her nu, at hr. Tønnesen forhandlede vist for centrum-demokraterne i god tro, i tro på, at den smalle regering ville samarbejde og forhandle også sin helhedsplan. Men hvad så mån dagen efter? At der blev udskrevet et valg. Under disse omstændigheder fik man allerede samme aften, før man udskrev valg,

at vide, hvor centrum-demokraterne stod, også med hensyn til boligforliget.

Vi er ret klare, når vi siger noget. Det synes hr. Ingomar Petersen ikke og forsøger at aftvinge mig et ja eller et nej, om hr. Erhard Jakobsen i forhandlingerne om firepartiregeringen eller firkløverregeringen, som den hedder, var gået ind for boligforliget eller ikke. Samtidig spørger han, om vi er et parti, som, når det indgår et forlig, står ved det. Jeg kan jo vende spørgsmålet om og spørge hr. Ingomar Petersen: hvordan gik det med de radikale, da de skulle forhandle besparelser i de forhandlinger, som blev ført under den højtærede formands ledelse? Var det et forlig, man stod ved? Var det ikke også en smidiggørelse af forhandlingerne, der var tale om? Jeg er meget interesseret i dette, fordi vi netop står over for at skulle forhandle disse besparelser endnu en gang, og er man bundet af sit forlig, så kan de forhandlinger meget hurtigt afgøres her. Det er kun en enkelt udtalelse, at man står ved alle de besparelser, man i sin tid indgik forlig om, så er der ikke noget at forhandle om. Det vil blive meget interessant at se, hvordan det udvikler sig i løbet af morgendagen.

Jeg kan ikke svare hr. Ingomar Petersen ja eller nej. Der er jo tale om et såkaldt ikke-eksisterende papir, som vi kalder det her i huset, altså en aftale, som simpelt hen ikke eksisterer, hvis den ikke føres ud i livet. Men jeg forstår jo på den tidligere boligminister, at man var inde på, at boligforliget skulle gennemføres, og det må så være svar til hr. Ingomar Petersen. Jeg kan kun sige dertil: ja, hvis centrum-demokraterne skulle i en firkløverregering, så er det muligt, man kunne gennemføre det boligforlig — på den baggrund, at så ville der i hvert fald ikke ske nogen indgreb i indkomstdannelsen. Det skulle vi nok garantere for. Det var ikke nogen højre regering, der kunne påregne at lovgive hen over arbejdsmarkedet.

Når den tidligere boligminister, hr. Johan Philipsen, taler om, at der var jo ikke nogen nulløsning, må jeg sige: nå, jeg mener dog, at jeg i november læste, at daværende finansminister Anders Andersen havde meddelt tjenestemændene, at der var intet at hente. Det berørte mig ret stærkt, da jeg får min løn bl. a. derfra.

[Arnfast.]

Må jeg sige til slut til boligministeren, der er i tvivl om, hvor CD står: ja men det afhænger så sandelig dels af situationen og dels af, hvad den nuværende regering foretager sig bl. a. over for de arbejdsmarkedsforhandlinger, der føres i øjeblikket. Her skal man ikke påregne, at vi, fordi vi sidder i den side af salen, altid vil følge regeringen, og heller ikke, at vi altid vil gå imod den. Jeg vil tro, at vi, når vi ser dette, vil tage stilling, og vi er lige så spændt som de øvrige i denne sal på, hvad regeringen egentlig vil gøre.

Wilhelm (VS):

Jeg vil også gerne kommentere påstanden om, at 10.000 usælgelige boliger skulle være et bevis på, at behovet er opfyldt. Hvis ikke man er helt ude af kontakt med virkeligheden, så går jeg ud fra, at alle her kender eller har fået henvendelser fra bl. a. nogle af de selvejere, der er kommet i klemme i denne situation; folk, som lagde et stort stykke arbejde i selv at få deres bolig op at stå.

Det var ikke, fordi de mente, der ikke var behov for den bolig for dem og deres familie, men de havde regnet med finansieringsvilkår på omkring 12 pct. og ville få afsluttet byggeriet på et tidspunkt, hvor den faktiske, effektive rente, som vi hørte i radioen forleden, var 18,46 pct. eller på det lag, som den var i efterårsmånederne; de ville ikke være i stand til med deres indtægtsgrundlag at bo i huse, hvor den årlige boligudgift simpelt hen bliver 50-60 pct. højere, end de med nogen rimelighed kunne forvente, da de igangsatte byggeriet. Det er jo, selv om selvejerne er en mindre del af dem, det samme problem. Det er jo baggrunden for, at der står boliger ledige, og ikke noget som helst med, at der ikke er behov for de boliger.

Jeg vil også lige sige til boligministeren, der havde en bemærkning til min kommentar til det nu renskrevne lovforslag om de billige statslån, at jeg beklager da meget, hvis det, jeg sagde om, hvor meget de omfattede, kunne opfattes demagogisk. Hvad jeg sagde, var bare, at nu står der hverken 40.000 eller 25.000 boliger, som skal kunne komme ind under denne statslåneordning, nu er der simpelt hen intet tal. Det eneste tal, man kan få ud af det, får man ved at

regne tilbage til opgørelsen over, hvor meget man forventer det vil koste i det kommende finansår, de 200 mill. Det gjorde jeg og sagde: altså forventer man, at denne ordning skal dække ca. 7.000 boliger, som færdiggøres i 1975-76. Hvis det har kunnet tolkes som, at det var det eneste, denne ordning kunne dække, så beklager jeg; det var ikke meningen. Det vil fremgå af referatet, at dette var, hvad jeg sagde. Den skal omfatte 7.000 boliger, som man forventer færdiggjort i 1975-76.

Så vil jeg tage et enkelt punkt op, som jeg ikke nåede i første runde; det er spørgsmålet om kollegierne. Nu forstår jeg på boligministeren, at det, der står i de lovforslag, vi behandler i dag, ikke indgår i boligforliget mellem de 5 eller 6 partier, og at socialdemokratiet ikke vil lade sig binde af den fortolkning af kollegieordningerne, som er indbygget i lovforslaget. Det synes jeg er glædeligt. Jeg synes, det er mere betænkeligt, at der nu er givet svar til, jeg tror, det var hr. Ingomar Petersen, om, at dette må trækkes ud af behandlingen af selve boligforliget og vente — sådan forstod jeg det. For på mange leder og kanter haster dette jo lige så meget som de øvrige ordninger på boligområdet.

Lad mig nævne et par af de vilkår, som kollegieområdet i dag er karakteriseret ved. Lejen er i de seneste par års færdigbyggede kollegier visse steder så stor, at den overskrider 50 pct. af det, man maksimalt kan opnå i støtte fra Statens Uddannelsesstøtte. Det er jo ikke en rimelig boligudgift, som man nogen andre steder, f. eks. i boligsikringsloven, ville operere med.

Man kan sige, der er mulighed for at supplere den indtægt. Ja, det har der været, men i begrænset omfang; for folk, der skal følge deres uddannelse, må det blive i begrænset omfang, og i den beskæftigelsessituation, vi nu står i, må man nok sige, at skal de uddannelsessøgende supplere deres indtægt, så sker det kun på en eller anden måde ved at tage beskæftigelse fra andre, der melder sig som søgere på arbejdsmarkedet, og det er jo ikke nogen lykke under nogen omstændigheder, og da slet ikke hvis det ville blive som løntrykkere.

Men altså, en leje, der mange steder overskrider 50 pct. af den maksimale SU-støtte, kan man ikke leje ud til. Det ser man da

[Wilhelm.]

også: i nogle af de nyeste af kollegierne er der udlejningsproblemer, som har gjort, at omkring 50 pct. af værelserne endnu i dag ikke er udlejet.

Et andet symptom på det samme er, at i det seneste år er i en del af kollegierne udskiftningstakten, altså fraflytningsfrekvensen, regnet måned for måned tredoblet i forhold til, hvad den var for 1 eller 1½ år siden.

Så foreslår man en udligningsordning, der skal fordyre de lidt ældre kollegieværelser, og det er jo en del af baggrunden for den huslejeboycot, der i øjeblikket er i gang. Jeg kan ikke se, at det ikke kan være en løsning, og jeg vil gerne spørge boligministeren: hvad mener han egentlig er en rimelig husleje for uddannelsessøgende? Kan han sætte f. eks. en procent i forhold til SUs maksimalbeløb? Eller kan han sætte et kronebeløb? Hvad er en rimelig husleje for en uddannelsessøgende? Og hvordan vil han prøve at komme ned i nærheden af den husleje?

Jeg vil godt tilføje til allersidst, at der jo er en dobbelt effekt i at bringe disse kollegieværelsepriser ned, fordi al erfaring siger, at niveauet for priserne i de private værelser, der udlejes til f. eks. uddannelsessøgende, følger kollegiepriserne, således at en indsats på dette område i virkeligheden slår to eller tre gange så stærkt, som hvis det kun var kollegiesektoren, der blev berørt.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Ja, jeg skal forsøge at gøre den så kort, som jeg kan.

Til hr. Kaj Hansen, som mener, at det er en primitiv indstilling, når jeg siger, man kun skal bygge det, der er behov for, må jeg sige, at når hr. Kaj Hansen samtidig giver mig ret i, at vi har 5.000 tomme lejligheder og 10.000 tomme parcelhuse, så synes jeg, det er en endnu mere primitiv indstilling, at man ikke vil erkende de faktiske forhold.

Til hr. Henning Philipsen vil jeg kun lige sige, at jeg ikke angriber boligministeriets embedsmænd, jeg angriber de uduelige aftaler, som politikerne indgår, og som gør det umuligt for boligministeriets embedsmænd at præstere et ordentligt stykke arbejde.

Jeg kan sige til hr. Wilhelm: jeg beklager

også de selvbyggere, som kom dårligt i vej, fordi vi fik byggemomsen afskaffet og en højere rente osv. Men det angår bare en meget, meget lille del af de tomme boliger, vi har stående; at vi har det, skyldes mange andre ting.

Kun lige dette med hensyn til kollegierne: hvis man får en maksimal støtte fra Statens Uddannelsesstøtte på 12.000 kr. og man betaler over halvdelen, må det være noget i retning af 700 kr. for et kollegieværelse; jeg kan til hr. Wilhelms oplysning fortælle, at jeg har fået anvist mange udmærkede værelser her i København til 350 kr., og dér kunne de studerende jo så passende flytte hen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal lade de næste to sager udgå af dagsordenen. De vil i stedet blive behandlet i morgen umiddelbart efter spørgetiden.

Der er herefter ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af 21. februar anmoder ministeren for kulturelle anliggender om, at der af folketinget må blive foretaget nyvalg af et medlem til at indtræde i *radiorådet* for den resterende del af den nuværende funktionsperiode indtil 31. marts 1978, efter at medlem af folketinget Heinesen er udnævnt til finansminister.

I skrivelse af 20. ds. anmoder økonomiminister om, at der af folketinget må blive foretaget nyvalg af 2 medlemmer til at indtræde i *repræsentantskabet for Danmarks Nationalbank* for den resterende del af den nuværende funktionsperiode indtil den 31. marts 1976, efter at medlemmer af folketinget Anker Jørgensen og Poul Dalsager er udnævnt til henholdsvis statsminister og minister for landbrug og fiskeri.

Fra finansministeren er modtaget anmodning om, at der af folketinget blandt dets

[Formanden.]

medlemmer foretages nyvalg af 1 medlem til bestyrelsen for Kongeriget Danmarks Hypotekbank for den resterende del af funktionsperioden indtil den 31. marts 1978 i stedet for finansminister Heinesen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Miljøudvalget (21/2 75):

Udtræder: Ebba Strange

Nyt medlem: Morten Lange

Udtræder: Kristine Heltberg

Ny stedf.: Ebba Strange

Kirkeudvalget (21/2 75):

Udtræder: Nyborg

Ny stedf.: Tandrup Jensen

Landbrugs- og fiskeriudv. (21/2 75):

Udtræder: Ove Jensen

Nyt medlem: Halvgaard

Udtræder: Halvgaard

Ny stedf.: Ove Jensen

Socialudvalget (21/2 75):

Udtræder: Voigt

Nyt medlem: Eva Rothenborg

Udtræder: Eva Rothenborg

Ny stedf.: Voigt

Udv. f. forretningsordenen (21/2 75):

Udtræder: Christophersen, Mette Madsen

Nye medl.: Poul Hartling, Karlskov Jensen.

Udv. til valgs prøvelse (21/2 75):

Udtræder: Jeppe Kristensen, Birgitte Oxdam

Nye medl.: Elsebeth Kock-Petersen, Kristen Østergaard

Arbejdsmarkedsudvalget (21/2 75):

Udtræder: Elsebeth Kock-Petersen

Nyt medl.: Johan Philipsen

Udtræder: Wichmann Madsen

Ny stedf.: Elsebeth Kock-Petersen

Boligudvalget (21/2 75):

Udtræder: Enggaard

Nyt medl.: Johan Philipsen

Udtræder: Anna Dorith Skriver

Ny stedf.: Wichmann Madsen

Det energipolitiske udv. (21/2 75):

Udtræder: Knie-Andersen, Røtzler Møller

Nye medl.: Nyboe Andersen, Guldberg

Erhvervsudvalget (21/2 75):

Udtræder: Ivar Hansen

Nyt medl.: Lennart Larson

Udtræder: Lennart Larson

Ny stedf.: Ivar Hansen

Udv. om fysisk planlægning (21/2 75):

Udtræder: Jens Jacobsen, Brøndlund Nielsen

Nye medl.: Holger Hansen, Hovmand

Udtræder: Hovmand

Ny stedf.: Brøndlund Nielsen

Kirkeudvalget (21/2 75):

Udtræder: Kristen Østergaard

Ny stedf.: Jeppe Kristensen

Kommunaludvalget (21/2 75):

Udtræder: Brøndsted

Nyt medl.: Jacob Sørensen

Kulturudvalget (21/2 75):

Udtræder: Peter Holst

Nyt medl.: Nathalie Lind

Landbrugs- og fiskeriudv. (21/2 75):

Udtræder: Aksel Pedersen

Nyt medl.: Kofoed

Udtræder: Mette Madsen

Ny stedf.: Wichmann Madsen

Markedsudvalget (21/2 75):

Udtræder: Brøndlund Nielsen, Kristen Østergaard

Nye medl.: Guldberg, Kofoed

Udtræder: Kofoed, Wichmann Madsen

Nye stedf.: Brøndlund Nielsen, Kristen Østergaard

Miljøudvalget (21/2 75):

Udtræder: Arne Christiansen

Nyt medl.: Holger Hansen

Udtræder: Lennart Larson

Ny stedf.: Røtzler Møller

Det politisk-økonomiske udv. (21/2 75):

Udtræder: Christophersen, Jens Foged, Karlskov Jensen

[Formanden.]

Nye medl.: Anders Andersen, Nyboe Andersen, Poul Hartling
 Udtræder: Brixtofte, Kristen Østergaard
 Nye stedf.: Christophersen, Jens Foged

Retsudvalget (21/2 75):

Udtræder: Holmberg
 Nyt medl.: Nathalie Lind
 Udtræder: Kirsten Sparre Andersen
 Ny stedf.: Holmberg

Skatte- og afgiftsudv. (21/2 75):

Udtræder: Aksel Pedersen
 Nyt medl.: Anders Andersen
 Udtræder: Jens Peter Jensen
 Ny stedf.: Aksel Pedersen

Socialudvalget (21/2 75):

Udtræder: Kirsten Sparre Andersen
 Nyt medl.: Jacob Sørensen
 Udtræder: Kaj V. Andersen, Elsebeth Kock-Petersen
 Nye stedf.: Kirsten Sparre Andersen, Tove Nielsen

Undervisningsudvalget (21/2 75):

Udtræder: Bertel Haarder
 Nyt medl.: Tove Nielsen.
 Udtræder: Hovmand
 Ny stedf.: Bertel Haarder

Udv. ang. vidensk. forskning (21/2 75):

Udtræder: Arne Christiansen, Bertel Haarder, Røtzler Møller
 Nye medl.: Tove Nielsen, Jens Jacobsen, Birgitte Oxdam
 Udtræder: Jens Jacobsen
 Ny stedf.: Bertel Haarder

Udenrigspolitisk nævn (21/2 75):

Udtræder: Jens Peter Jensen, Brøndlund Nielsen
 Nye medl.: Guldberg, Poul Hartling
 Udtræder: Ivar Hansen
 Ny stedf.: Brøndlund Nielsen

Nordisk Råd (21/2 75):

Udtræder: Christophersen
 Nyt medl.: Poul Hartling
 Udtræder: Jens Foged
 Ny stedf. Christophersen

Udv. ang. det civile beredskab (21/2 75):

Udtræder: Enggaard
 Nyt medlem: Jacob Sørensen

Retsudvalget (25/2 75):

Udtræder: Poul Dam
 Nyt medlem: Ebba Strange
 Udtræder: Ebba Strange
 Ny stedf.: Poul Dam

Landbrugs- og fiskeriudv. (25/2 75):

Udtræder: Wamberg
 Nyt medlem: Halvgaard
 Udtræder: Halvgaard
 Ny stedf.: Wamberg

Mærkedsudvalget (25/2 75):

Udtræder: Nyborg
 Nyt medlem: Ove Jensen

Kommunaludvalget (25/2 75):

Udtræder: Søren Jensen (Vejen)
 Nyt medlem: Karl Nielsen

Skatte- og afgiftsudv. (25/2 75):

Udtræder: Søren Jensen (Vejen)
 Nyt medlem: Karl Nielsen

Kirkeudvalget (25/2 75):

Udtræder: Søren Jensen (Vejen)
 Ny stedf.: Karl Nielsen

Udenrigsudvalget (25/2 75):

Udtræder: Nyborg
 Ny stedf.: Tandrup Jensen

Udv. ang. det civile beredskab (25/2 75):

Udtræder: Nyborg
 Nyt medlem: Tandrup Jensen

Erhvervsudvalget (25/2 75):

Udtræder: Nyborg
 Ny stedf.: Tandrup Jensen

Kirkeudvalget (25/2 75):

Udtræder: Nyborg
 Ny stedf.: Tandrup Jensen

Folketingets valutaudvalg (25/2 75):

Udtræder: Nyborg
 Nyt medlem: Tandrup Jensen.

[Formanden.]

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 26. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til udenrigsministeren af Risgaard Knudsen m. fl.*
- 2) *Spørgsmål til ministrene.*
- 3) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om leje. (Opsigelsesbeskyttelse, beboerdemokrati og bytteret m. v.).
- 4) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene.
- 5) *Første behandling af:*
Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.
- 6) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af ligningsloven. (Lejeværdiregler m. v.).
- 7) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændring af skattekontrolloven. (Ændringer vedrørende for sen indgivelse af selvangivelse).

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om erhvervsregistret.

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af næringsloven.

10) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om skibsregistrering.

11) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om forsikringsvirksomhed.

12) *Valg af 21 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om lægemidler.

Mødet hævet kl. 16.38.